

เวลาและสถานที่ส่งมอบแล้ว หากได้เงินไม่พอชำระหนี้ จำเลยยินยอมชำระหนี้ส่วนที่ขาดแก่โจทก์จนครบ และปรากฏต่อมาว่าจำเลยผิดนัดชำระเงินกู้ตามสัญญา ดังนี้เงินกู้เดิมซึ่งเป็นหนี้ประชาชนมีอยู่อย่างไรก็คงมีอยู่อย่างนั้น มิได้มีการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นสาระสำคัญอันจะทำให้หนี้เป็นอันระงับสิ้นไป เพราะเมื่อตราคาสหิการเข้าตามราคาทรัพย์สินในท้องตลาดตามนัยแห่งมาตรา ๖๕๖ ในเวลาและสถานที่ส่งมอบแล้ว หากได้เงินไม่พอชำระหนี้ จำเลยยินยอมชำระหนี้ส่วนที่ขาดจนครบ สัญญาโอนสิทธิการเข้าดังกล่าวจึงเป็นเพียงหลักประกันการชำระหนี้เงินกู้ เพื่อให้โจทก์สามารถเอาชำระหนี้เงินกู้ได้เท่านั้น หากเป็นการแปลงหนี้ใหม่ไม่ เมื่อโจทก์ไม่สามารถรับโอนสิทธิการเข้าตามสัญญาเนื่องจากจำเลยอ้างว่ามีได้ผิดสัญญา จำเลยก็ต้องรับผิดชอบชำระหนี้เงินกู้พร้อมดอกเบี้ยตามฟ้อง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๐๐๓/๒๔๒๙ หนี้ตามสัญญากู้ยืมที่ตกลงกันไว้ล่วงหน้ายอมรับเอาสิ่งของหรือทรัพย์สินอย่างอื่นเป็นการชำระหนี้เงินกู้ซึ่งทำให้หนี้ระงับต่อเมื่อตกลงกันให้คิดเป็นจำนวนเท่ากับราคาท้องตลาดแห่งสิ่งของ หรือทรัพย์สินนั้นในเวลาและสถานที่ส่งมอบ เมื่อไม่ได้ตกลงกันในเรื่องผู้ให้กู้จะยอมรับเอาสิ่งของหรือทรัพย์สินอย่างอื่น เป็นการชำระหนี้แทนเงินกู้โดยคิดเป็นจำนวนเท่ากับราคาท้องตลาดแห่งสิ่งของ หรือทรัพย์สินในเวลาและสถานที่ส่งมอบ แต่กลับมีข้อสัญญาให้ผู้กู้โอนสิทธิการเข้าให้แก่ผู้ให้กู้ตามที่ผู้ให้กู้ต้องการ โดยไม่ต้องคำนึงถึงสิทธิแห่งการเข้านั้น มีราคาเท่าใด ข้อตกลงดังกล่าวขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๖ วรรคสอง ตกเป็นโมฆะ

### **การแก้ไขจำนวนเงินและการระบุจำนวนเงินลงในสัญญากู้ยืมเงินโดยผู้กู้ยืมไม่ยินยอม**

การแก้ไขจำนวนเงินในสัญญากู้ยืมเงิน และการเขียนจำนวนเงินลงในสัญญากู้ยืมเงิน โดยที่ผู้กู้ยืมไม่รู้เห็นยินยอมด้วยกัน มีผลทำให้สัญญากู้ยืมเงินนั้นเป็นสัญญากู้ยืมเงินปลอม ผู้ให้กู้ยืมไม่อาจฟ้องร้องบังคับคดีตามสัญญาได้ แต่ในกรณีที่สัญญากู้ยืมเงินเดิมใช้บังคับได้ก่อนมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขจำนวนเงินนั้น แม้มีการแก้ไขจำนวนเงินในภายหลัง ก็ถือว่าสัญญาเดิมยังใช้บังคับได้อยู่ ผู้กู้ยืมยังต้องรับผิดชอบตามจำนวนเงินเดิมที่ระบุในสัญญานั้นก่อนแก้ไข แต่ในกรณีที่สัญญากู้ยืมเงินไม่ได้ระบุจำนวนเงิน

ที่กู้ยืมกัน แต่ผู้ให้กู้ยืมระบุหรือให้ผู้อื่นระบุจำนวนเงินสูงกว่าความเป็นจริง โดยที่ผู้กู้ยืมไม่ยินยอมผู้ให้กู้ยืมยอมฟ้องร้องบังคับให้ผู้กู้ยืมใช้เงินไม่ได้เลยไม่ว่าจะเป็นจำนวนเงินที่ระบุในสัญญาหรือจำนวนเงินที่กู้ยืมตามความเป็นจริง และถือว่าการกู้เงินไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๘๖/๒๕๐๗ จำเลยกู้เงินโจทก์ ๒,๐๐๐ บาท โดยจำเลยลงลายมือชื่อไว้ในแบบพิมพ์สัญญาที่ซึ่งมิได้กรอกข้อความมอบให้โจทก์ไว้ ต่อมาโจทก์นำสัญญานี้มาฟ้อง แต่ปรากฏว่ามีการกรอกข้อความว่าจำเลยกู้เงินโจทก์ไป ๘,๕๐๐ บาท เอกสารสัญญานี้จึงเป็นเอกสารปลอม โจทก์อ้างเป็นพยานหลักฐานไม่ได้ ถือว่าคดีของโจทก์ไม่มีพยานหลักฐานเป็นหนังสือที่จะฟ้องร้องบังคับคดีได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๓

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๖๑/๒๕๐๙ เดิมจำเลยกู้เงินโจทก์ไปและทำสัญญากู้เงินกันไว้ระบุจำนวนเงิน ๙,๑๐๐ บาท ต่อมาโจทก์ลอกเติมเลข ๑ ลงหน้าจำนวนเงินในเอกสารนั้น ทำให้จำนวนเงินกู้เพิ่มเงิน ๑๙,๑๐๐ บาท เช่นนี้ไม่ทำให้หลักฐานแห่งการกู้ยืมเดิมเสียไป จำเลยคงต้องรับผิดชอบใช้เงินให้โจทก์ ๙,๑๐๐ บาท ตามสัญญาเดิม

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๑๓/๒๕๑๔ จำเลยที่ ๑ กู้เงินโจทก์ไป ๖๐๐ บาท และจำเลยได้ลงลายมือชื่อไว้ในแบบพิมพ์สัญญาที่ค้าประกัน ที่ซึ่งมิได้กรอกข้อความมอบให้โจทก์ไว้ ต่อมาโจทก์กรอกข้อความลงว่าจำเลยที่ ๑ กู้เงินโจทก์ไป ๖,๐๐๐ บาท และจำเลยที่ ๒ เป็นผู้ค้าประกันเงินกู้จำนวนดังกล่าว ซึ่งเกินกว่าจำนวนหนี้ที่เป็นจริง โดยจำเลยมิได้รู้เห็นยินยอมด้วย สัญญาและค้าประกันจึงไม่สมบูรณ์เป็นเอกสารปลอม โจทก์จะอ้างเอกสารนี้มาเป็นพยานหลักฐานในคดีไม่ได้ จึงถือว่าการกู้เงิน ๖,๐๐๐ บาท และการค้าประกันตามที่โจทก์นำมาฟ้องไม่มีพยานหลักฐานเป็นหนังสือที่จะฟ้องร้องให้บังคับคดีได้ จำเลยไม่ต้องรับผิดชอบใช้เงินแก่โจทก์ แม้ในจำนวนเงินกู้ ๖๐๐ บาท

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๙๐/๒๕๑๖ จำเลยกู้เงินโจทก์ ๘,๐๐๐ บาท และเซ็นชื่อในแบบพิมพ์สัญญา โดยไม่กรอกข้อความ โจทก์นำไปกรอกข้อความเป็น ๓๐,๐๐๐ บาท ชัดต่อข้อตกลงระหว่างโจทก์จำเลย สัญญาที่โจทก์นำมาฟ้องจึงเป็นเอกสารปลอม ใช้เป็นหลักฐานในการฟ้องร้องบังคับคดีไม่ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่

๒๖๙๒/๒๕๒๒ และที่ ๑๕๓๒/๒๕๒๒ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๐/๒๕๑๘ โจทก์กรอกจำนวนเงินกู้ลงว่า ๒๐,๐๐๐ บาท เกินกว่าความจริงที่จำเลยรับว่ากู้ไป ๒,๐๐๐ บาท โดยลงลายมือชื่อในเอกสารไว้ให้โดยไม่ได้กรอกข้อความ ดังนี้ เป็นเอกสารปลอม แม้จำเลยจะรับว่ากู้ ๒,๐๐๐ บาท ศาลก็บังคับให้จำเลยใช้เงินตามที่รับไม่ได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๒๘/๒๕๒๒ และที่ ๕๖๙๒/๒๕๒๘ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๖๐/๒๕๒๓ สัญญากู้ระบุจำนวนเงิน ๑,๐๐๐ บาท แต่ไม่ได้กรอกข้อความอื่นไว้ และจำเลยซึ่งเป็นผู้กู้ลงชื่อไว้แล้ว ต่อมามีการกรอกข้อความในสัญญากู้และแก้ไขจำนวนเงินเป็น ๒,๐๐๐ บาท โดยจำเลยมิได้รู้เห็นยินยอม ดังนี้ แม้เอกสารสัญญากู้ที่ถูกแก้ไขจะเป็นเอกสารปลอมแต่ก่อนมีการแก้ไขเอกสารนี้ก็ เป็นเอกสารที่สมบูรณ์ จำเลยต้องรับผิดชอบใช้ต้นเงิน ๑,๐๐๐ บาท พร้อมดอกเบี้ย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๐๒๘/๒๕๒๗ โจทก์ฟ้องเรียกเงินตามสัญญา ๑๖,๐๐๐ บาท จำเลยให้การว่าความจริงกู้เพียง ๖,๐๐๐ บาท ปรากฏว่าเอกสารหลักฐานแห่งการกู้เดิม เป็นแบบพิมพ์สัญญากู้เงินเมื่อจำเลยเขียนเลข "๖,๐๐๐" ในช่องจำนวนเงินที่กู้ยืมและเซ็นชื่อในช่องผู้กู้ยืม และได้ความว่าจำเลยยืมเงินของผู้อื่นไป ๖,๐๐๐ บาท ถือได้ว่ามีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือซึ่งจำเลยจะต้องรับผิดชอบแล้ว แม้ต่อมาโจทก์จะลงวันที่กู้ยืมผิดไปจากวันที่ที่แท้จริงและเพิ่มเติมจำนวนเงินที่กู้ให้สูงขึ้น โดยจำเลยมิได้รู้เห็นยินยอมซึ่งทำให้หลักฐานแห่งการกู้ยืมดังกล่าวเป็นเอกสารปลอม ก็ไม่ทำให้หลักฐานแห่งการกู้ยืมที่สมบูรณ์อยู่แล้วเสียไป จำเลยจึงต้องรับผิดชอบตามหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินนั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๐๒๓/๒๕๓๑ จำเลยทั้งสองยืมเงินโจทก์ ๑๘,๐๐๐ บาท โดยโจทก์ให้จำเลยทั้งสองลงนามในช่องผู้กู้ก่อน ต่อมาก่อนฟ้องคดีโจทก์ให้สามโจทก์กรอกข้อความในสัญญากู้ว่าจำเลยทั้งสองยืมเงินโจทก์ ๕๖,๐๐๐ บาท ซึ่งผิดจากข้อตกลงระหว่างที่โจทก์กับจำเลยทั้งสอง จึงเป็นเอกสารปลอมทั้งฉบับเท่ากับโจทก์ไม่มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๓ แม้จำเลยที่ ๑ จะขาดนัดยื่นคำให้การและขาดนัดพิจารณา ทั้งจำเลยที่ ๒ ที่รับว่ากู้เงินโจทก์จำนวน ๑๘,๐๐๐ บาทก็ตาม โจทก์ก็หาอาจฟ้องร้องบังคับคดีตาม

เอกสารปลอมดังกล่าวไม่ได้

มีข้อน่าสังเกตว่าการแก้ไขสัญญากู้ยืมเงินโดยระบุจำนวนเงินเพิ่มขึ้นนั้น แม้ผู้กู้ยืมยินยอมบางกรณีผู้กู้ยืมก็ไม่ต้องรับผิดชอบตามจำนวนเงินที่แก้ไขใหม่นี้ เช่นแก้ไขภายหลังผู้กู้ยืมลงชื่อในสัญญากู้ยืมเงินแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๖๖/๒๕๐๗ ผู้กู้ได้ขอกู้เงินผู้ให้กู้เพิ่ม แต่มิได้ทำหลักฐานการกู้ยืมขึ้นใหม่ เพียงแต่ผู้กู้และผู้ให้กู้ขอให้ผู้ใหญ่บ้านผู้เขียนสัญญาฉบับเดิมแก้ไขสัญญาฉบับเดิมขีดฆ่า เฉพาะจำนวนเงินแล้ว เขียนจำนวนเงินกู้ขึ้นใหม่ตามจำนวนเงินที่กู้ทั้งสองคราวรวมกัน แต่ผู้กู้มิได้ลงลายมือชื่อตรงที่แก้ไขนั้นด้วย เช่นนี้ ผู้กู้หาต้องรับผิดชอบในการกู้ยืมครั้งหลังไม่ เพราะการกู้ยืมครั้งหลังนี้ไม่มีหลักฐานการกู้ยืมเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ยืมเป็นสำคัญ ผู้กู้คงรับผิดชอบเฉพาะแต่การกู้ยืมครั้งแรกเท่านั้น

อย่างไรก็ตามหากเป็นการแก้ไขจำนวนเงินโดยผู้กู้ยินยอมและแก้ไขก่อนที่ผู้กู้ยืมลงชื่อในสัญญากู้ยืมเงิน ก็ใช้เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๔๔/๒๕๑๑ ขึ้นแรกจำเลยขอกู้เงิน ๕,๐๐๐ บาท รวมกับจำนวนเงินที่กู้เดิม ๒,๐๐๐ บาท เป็น ๗,๐๐๐ บาท เมื่อผู้เขียนสัญญาเขียนจำนวนเงิน ๗,๐๐๐ บาท จำเลยขอเพิ่มอีก ๑,๐๐๐ บาท รวมเป็น ๘,๐๐๐ บาท ผู้เขียนจึงแก้เลข ๖ เป็นเลข ๗ และแก้ตัวอักษรด้วย ดังนี้เป็นการแก้ไขให้ตรงตามความประสงค์ของจำเลย ก่อนที่จำเลยจะพิมพ์ลายนิ้วมือในสัญญาและคู่กรณีมีเจตนาจะให้เอกสารดังกล่าวเป็นหลักฐานแห่งการกู้ตามจำนวนที่แก้ไขแล้วคือ ๘,๐๐๐ บาท ฉะนั้นแม้ตัวเลขและตัวอักษรที่แก้ไขจะไม่ลงชื่อกำกับ ก็ใช้เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมได้โดยสมบูรณ์

### ดอกเบ็ญ

ในเรื่องดอกเบ็ญเงินกู้นั้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ บัญญัติว่า "ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบ็ญเกินร้อยละสิบห้าต่อปี ถ้าในสัญญากำหนดดอกเบ็ญเกินกว่านั้น ก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละสิบห้าต่อปี" อย่างไรก็ตามเมื่อพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบ็ญเกินอัตรา พ.ศ. ๒๕๓๕ ใช้บังคับบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๖๕๔ ที่ว่าถ้าในสัญญากำหนดดอกเบ็ญเกินกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีก็ให้ลดลงมาเป็นร้อยละสิบห้าต่อปีก็ไม่มีที่ใช้ไปอีกต่อไป ทั้งนี้เพราะมาตรา ๓ แห่ง

พระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติลงโทษผู้ที่เรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา ที่กฎหมายกำหนดด้วยโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ ดังนั้นตั้งแต่พระราชบัญญัติดังกล่าวใช้บังคับแล้ว การเรียกดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีผลทำให้ดอกเบี้ยทั้งหมดเป็นโมฆะ ผู้ให้กู้ฟ้องเรียกดอกเบี้ยไม่ได้เลย แต่ต้นเงินหาเป็นโมฆะไม่ ผู้กู้ยืมยังต้องรับผิดชอบใช้ต้นเงินอยู่ อย่างไรก็ตามแม้ดอกเบี้ยจะเป็นโมฆะแต่หากผู้กู้ยืมสมัครใจชำระดอกเบี้ยให้ผู้ให้กู้ยืม ผู้กู้ยืมก็ไม่มีสิทธิที่จะได้รับเงินคืน

อย่างไรก็ตามแม้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๔ จะกำหนดอัตราดอกเบี้ยขั้นสูงไว้ร้อยละสิบห้าต่อปี แต่พระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ มาตรา ๘ ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังโดยคำแนะนำของธนาคารแห่งประเทศไทย กำหนดอัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงินให้สูงกว่าร้อยละสิบห้าต่อปีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๖๕๔ ได้ซึ่งเป็นการยกเว้นมาตรา ๖๕๔ ดังนั้นสถาบันการเงินต่าง ๆ จึงมีสิทธิเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราร้อยละสิบห้าต่อปี แต่ไม่เกินอัตราที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังกำหนดได้ สถาบันการเงินได้แก่ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทเครดิตฟองซิเอร์และสถาบันการเงินอื่นที่รัฐมนตรีกำหนด

ในกรณีที่สัญญากู้ยืมเงินมีข้อตกลงให้เสียดอกเบี้ยแต่ไม่กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้หรือกำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ไม่ชัดเจน หรือระบุว่าให้คิดดอกเบี้ยตามกฎหมาย หรือคิดดอกเบี้ยตามกฎหมายอย่างสูง เช่นนี้ ผู้กู้ยืมต้องชำระดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗ ซึ่งบัญญัติว่า "ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กันและดอกเบี้ยนั้นมิได้กำหนดอัตราไว้โดยนิติกรรม หรือโดยบทกฎหมายอันใดอันหนึ่งชัดเจนไซ้ร้ ท่านให้ใช้อัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี"

สำหรับกรณีที่สัญญากู้ยืมเงินมิได้มีข้อตกลงให้เสียดอกเบี้ยแก่กันนั้น ผู้กู้ยืมก็ไม่ต้องเสียดอกเบี้ย ทั้งนี้เพราะการกู้ยืมเงินนั้นกฎหมายมิได้บังคับว่าผู้กู้ยืมจะต้องเสียดอกเบี้ย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๐/๒๕๓๕ เจ้าหน้าที่เอาดอกเบี้ยที่ค้างชำระซึ่งเป็นดอกเบี้ยส่วนที่เกินอัตราในกฎหมายมาทำเป็นต้นเงินในสัญญา กู้ สัญญานั้นเป็นโมฆะ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๓๘/๒๕๔๘ การกู้ยืมโดยเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรานั้น

ดอกเบ็ชต์เป็นโสมพะกิ่งหมด แต่ต้นเงินไม้เป็นโสมพะผู้ให้กิ่งฟองเรียกได้เฉพาะต้นเงิน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๖/๒๕๐๗ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๐๓-๘๐๕/๒๕๔๑ สัญญาที่ทำขึ้นใหม่เอาดอกเบ็ชต์ที่ค้างชำระรวมเข้าเป็นต้นเงินนั้น เป็นกรณีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๕ วรรคต้น ไม้ไซ้สัญญาแปลงหนี้ โจทก์จำเลยตกลงทำสัญญาใหม่ ยกดอกเบ็ชต์ที่ติดค้างมารวมกับต้นเงินเป็นหนี้ จำนวน ๑๖๐ บาท โดยเอาสวนให้จำเลยทำกินต่างดอกเบ็ชต์และมีข้อสัญญาว่าถ้าโจทก์ไม่ชำระเงิน ๑๖๐ บาท แก่จำเลยภายในกำหนด ๑ ปี โจทก์ยอมโอนสวนรายพิพาทให้แก่จำเลย เมื่อปรากฏว่าดอกเบ็ชต์ที่เอามารวมในสัญญาผิดพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบ็ชต์เกินอัตรา พ.ศ. ๒๕๓๕ สัญญาตกเป็นโสมพะ โจทก์ฟ้องเรียกที่ดินคืนได้ในเมื่อจำเลยครอบครองไม่ถึง ๑๐ ปี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๐๗/๒๕๔๕ ตกลงกู้เงินกัน ๔,๐๐๐ บาท คิดดอกเบ็ชต์อัตราร้อยละ ๕ ต่อเดือนเป็นเวลา ๑๐ เดือนเป็นเงิน ๒,๐๐๐ บาท เอารวมไว้เป็นเงินกู้ด้วย เมื่อกรณีเป็นที่พิงสันนิษฐานได้ว่าคู่สัญญามีเจตนาที่จะแยกการกู้เงินและดอกเบ็ชต์ออกต่างหากจากกันแล้ว ส่วนดอกเบ็ชต์ที่เรียกเกินอัตราก็ตกเป็นโสมพะ แต่ต้นเงินกู้หาเป็นโสมพะด้วยไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๓๘/๒๕๐๒ ดอกเบ็ชต์ตามสัญญาเป็นโสมพะเพราะเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ เจ้าหนี้ไม่มีสิทธิได้รับดอกเบ็ชต์ตั้งแต่วันทำสัญญา และไม่ปรากฏว่าก่อนฟ้องจะได้มีการผิดนัดลูกหนี้จึงต้องรับผิดใช้ดอกเบ็ชต์ตั้งแต่วันฟ้องเป็นต้นไป (ดอกเบ็ชต์ผิดนัดตามมาตรา ๒๒๕ ไม้ไซ้ดอกเบ็ชต์ตามสัญญา)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๙๗/๒๕๐๒ สัญญาที่มีข้อสัญญาว่า ผู้กู้ยอมให้ดอกเบ็ชต์ตามจำนวนเงินที่กู้แก่ผู้ให้กู้ตามกฎหมายยอมถือว่ามิอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี เพราะกรณีต้องด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗ และจะรับฟังพยานบุคคลเพื่อเปลี่ยนแปลงอัตราดังกล่าวนี้ไม่ได้แม้ใบรับเงิน ที่ผู้ให้กู้ออกให้ผู้กู้จะปรากฏอัตราเท่ากับร้อยละ ๑๕ ต่อปี หรือเกินกว่านั้นก็ไม่เป็นหลักฐานที่หักล้างว่าไม้ไซ้ร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี เพราะมิได้มีลายมือชื่อผู้กู้ซึ่งเป็นฝ่ายต้องรับผิดในหนี้

เมื่อตามข้อสัญญาต้องถือว่า ดอกเบ็ชต์มีอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีและผู้กู้ก็เข้าใจเช่นนั้น ถ้าผู้ชำระดอกเบ็ชต์ให้ผู้ให้กู้ออกเกินกว่าอัตราดังกล่าว โดยไม่มีความเข้าใจผิดและไม่ปรากฏว่าผู้ให้กู้อ้างอิงเรียกเองเอา ก็ต้องด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและ

พาณิชย์ มาตรา ๕๐๗ จะเรียกส่วนที่ชำระเกินไบนั้นคืนไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๘๘/๒๕๐๖ การที่จำเลยกู้เงินโจทก์และตกลงกันให้จำเลยทำนาแบ่งผลข้าวที่ทำได้แต่ละปีแทนดอกเบี้ยยบางปีได้มากบางปีได้น้อย จะถือว่ารายได้ของโจทก์ที่มากเกินกว่าเกินกว่าอัตราที่กฎหมายรับรู้นั้น เป็นการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราหาได้ไม่

การที่จำเลยเป็นหนี้ไม่ส่งข้าวเปลือกดังกล่าวตลอดมา จึงตกลงทำสัญญากู้เงินให้โจทก์ไว้ จะอ้างว่าสัญญานี้รวมดอกเบี้ยเกินกำหนดเข้าไว้ด้วยไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๖๐/๒๕๐๙ จำเลยขอมริบชำระดอกเบี้ยล่วงหน้าแก่โจทก์ถ้าเป็นดอกเบี้ยที่ไม่เกินอัตราตามกฎหมาย โจทก์ก็ยอมเรียกร้องเอาได้ เพราะข้อตกลงนี้ไม่ขัดต่อกฎหมาย ถ้าเกินอัตราตามกฎหมายข้อตกลงเรียกดอกเบี้ยตกเป็นโมฆะทั้งสิ้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๕๒/๒๕๑๑ คิดดอกเบี้ยล่วงหน้าเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด เอามารวมเป็นต้นเงินกู้ในสัญญา ดอกเบี้ยนั้นยอมตกเป็นโมฆะทั้งหมด ไม่ใช่โมฆะเฉพาะส่วนที่เกิน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๖๕/๒๕๑๕ หนี้ตามหนังสือสัญญาที่ฟ้อง คือ ดอกเบี้ยเกินอัตราตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งจำเลยค้างชำระแก่โจทก์ โจทก์หาได้ส่งมอบเงินที่จำให้กู้กันนั้นแก่จำเลยไม่สัญญาที่ฟ้องตกเป็นโมฆะจึงไม่มีหนี้ตามฟ้องโจทก์ฟ้องจำเลยให้เป็นบุคคลล้มละลายไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๙/๒๕๑๕ การที่จำเลยตกลงชำระดอกเบี้ยเงินกู้เกินอัตราตามกฎหมายให้โจทก์ไปแล้วเท่ากับเป็นการชำระหนี้ตามอำเภอใจโดยรู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีความผูกพันต้องชำระ จำเลยจึงหาสิทธิเรียกดอกเบี้ยจำนวนนี้คืนไม่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๐๗ ทั้งจำเลยไม่มีสิทธิที่จะนำไปหักกลบหนี้กับต้นเงินที่จำเลยยังไม่ได้ชำระ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๗๕๗/๒๕๒๒ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๖๑/๒๕๑๖ ยอดเงินกู้ตามหนังสือสัญญาเงินซึ่งแยกได้ว่าเป็นต้นเงินที่แท้จริงจำนวนหนึ่ง และดอกเบี้ยล่วงหน้าซึ่งเรียกเกินอัตราตามกฎหมายจำนวนหนึ่งนั้น หนี้ดอกเบี้ยดังกล่าวเป็นหนี้ไม่สมบูรณ์ตกเป็นโมฆะ ส่วนหนี้ต้นเงินยังคงสมบูรณ์ สัญญาที่ไม่ตกเป็นโมฆะทั้งฉบับ ในส่วนที่สมบูรณ์ขอมริบนำมาใช้เป็น

หลักฐานแห่งการกุ้มฟ้องร้องบังคับคดีได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๑๖/๒๕๑๘ จำเลยกู้เงินโจทก์ไปจริงเพียง ๒,๐๐๐ บาท ซึ่งจำเลยชำระแล้ว ๑,๐๐๐ บาท ส่วนอีก ๒,๕๒๐ บาท เป็นดอกเบี้ยล่วงหน้าที่โจทก์เรียกเกินอัตรา และคิดดอกเบี้ยทบต้นโดยมิได้มีการตกลงเป็นหนังสือต้องห้ามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๘, ๖๕๙ ดังนั้นดอกเบี้ยดังกล่าวจึงเป็นหนี้ที่ไม่สมบูรณ์ตกเป็นโมฆะ ส่วนหนี้ต้นเงินที่ยังคงค้างชำระอีก ๑,๐๐๐ บาท นั้น ยังคงสมบูรณ์อยู่ สัญญากู้ไม่ตกเป็นโมฆะทั้งฉบับ ในส่วนที่สมบูรณ์โจทก์ย่อมมีสิทธิฟ้องบังคับได้ และมีสิทธิได้รับดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี นับแต่วันฟ้องจนกว่าจำเลยจะชำระเงินเสร็จ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๐๓๘/๒๕๒๒ จำเลยกู้เงินโจทก์โดยโจทก์เรียกดอกเบี้ยร้อยละ ๒.๕๐ บาทต่อสัปดาห์ เกินอัตราที่กฎหมายกำหนด ดังนั้นดอกเบี้ยนั้นตกเป็นโมฆะโจทก์ไม่มีสิทธิที่จะได้รับดอกเบี้ยนับแต่วันทำสัญญา แต่เมื่อข้อเท็จจริงฟังได้ว่าจำเลยกู้เงินโจทก์ไปจำนวนหนึ่ง ยังไม่ชำระและตามสัญญาได้ระบุวันชำระหนี้ไว้ โจทก์ชอบที่จะได้ดอกเบี้ยอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีนับแต่วันผิดนัด คือตั้งแต่วันถัดจากวันที่หนี้ถึงกำหนดชำระ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๘๘/๒๕๒๓ ตามสัญญาไม่ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ เพียงแต่กำหนดไว้ว่าผู้กู้ยอมให้ดอกเบี้ยแก่ผู้ให้กู้ทุกเดือน โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยชำระดอกเบี้ยแก่โจทก์ร้อยละ ๑๕ ต่อปีศาลพิพากษาให้จำเลยชำระดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีได้ไม่เป็นการพิพากษาเกินคำขอ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๖๕/๒๕๒๔ เมื่อจำเลยนำสืบไม่ได้ว่า เงินที่ยังค้างชำระโจทก์อยู่จำนวนใดเป็นดอกเบี้ยและจำนวนใดเป็นต้นเงินกู้ก็ต้องถือตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๓๒๙ ว่าเงินที่จำเลยชำระแก่โจทก์ไปแล้วจำนวนหนึ่งนั้น ต้องเอาไปชำระดอกเบี้ยก่อน ส่วนจำนวนที่เหลือถือว่าเป็นต้นเงินกู้ที่ยังค้างชำระ และเมื่อถือว่าจำเลยได้ชำระดอกเบี้ยไปแล้ว แม้จะฟังว่าเป็นดอกเบี้ยเกินอัตราตามกฎหมายก็เท่ากับเป็นการชำระหนี้ตามอำเภอใจ โดยที่รู้อยู่แล้วว่าตนไม่มีความผูกพันต้องชำระจำเลยไม่มีสิทธิยกขึ้นต่อสู้คดีให้หลุดพ้นจากความรับผิดชอบได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๗๐๘/๒๕๒๘ สัญญาถูกระบุเรื่องดอกเบี้ยไว้ว่า "ยอมให้ดอกเบี้ยตามกฎหมายอย่างสูง" เป็นข้อความที่มีได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยโดยชัดแจ้ง



แน่นอนว่าเป็นอัตราสูงเท่าไร ต้องตีความไปในทางที่เป็นคุณแก่ผู้กู้ ผู้ให้กู้มีสิทธิเรียก ดอกเบี้ยได้ร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๐๔๗/๒๕๒๘ จำเลยกู้เงินโจทก์สัญญากู้เงินมีข้อความ ระบ้อัตราดอกเบี้ยไว้ร้อยละ ๑๘ ต่อปี ซึ่งเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ ข้อกำหนดอัตราดอกเบี้ยดังกล่าวจึงตกเป็นโมฆะ ย่อมมีผลให้โจทก์หมดสิทธิที่จะเรียก เอาดอกเบี้ยตามสัญญาได้ อย่างไรก็ตามโจทก์ก็ได้กำหนดเวลาชำระหนี้ไว้ และนั้น หลังจากโจทก์ได้แจ้งให้จำเลยทราบเพื่อทำการชำระหนี้ตามสัญญาแล้ว จำเลยยังคงเพิกเฉยมิได้ปฏิบัติตามคำเรียกร้องของโจทก์ ในกรณีเช่นนี้จำเลยได้ชื่อว่าผิดนัด แล้ว ซึ่งหลังจากนั้นเป็นต้นไป โจทก์ชอบที่จะเรียกดอกเบี้ยในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่ง ต่อปีเอาแก่จำเลยได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๐๓๓/๒๕๒๘ การที่จำเลยสมยอมชำระดอกเบี้ยเกิน กว่าที่กฎหมายกำหนดแก่โจทก์ ถือว่าเป็นการชำระหนี้ตามอำเภอใจโดยรู้ยู่ว่าตนไม่ มีความผูกพันที่จะต้องชำระตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๕๐๗ จำเลย ไม่มีสิทธิเรียกคืน จึงจะให้นำไปหักดอกเบี้ยตามกฎหมายหรือหักจากยอดเงินต้นไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๐๑๐/๒๕๓๐ โจทก์บรรยายฟ้องว่า โจทก์เป็นนิติบุคคล ประเภทบริษัทจำกัด มีวัตถุประสงค์ในการให้กู้ยืม รับจ่านอง เดิมชื่อบริษัท ท. จำกัด ต่อมาได้จดทะเบียนเปลี่ยนชื่อเป็นบริษัทเงินทุน ท. จำกัด มีรายละเอียดตามหนังสือ รับรองท้ายฟ้อง ดังนี้ โจทก์มิได้บรรยายฟ้องว่า โจทก์เป็นบริษัทเงินทุนและเป็น สถาบันการเงินตามพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืม ของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ อันจะมีสิทธิเรียกดอกเบี้ยจากผู้กู้ยืมได้เป็นพิเศษ กรณีนี้จึงต้องนำประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๖๕๕ ที่ห้ามคิดดอกเบี้ยเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปีมาปรับ แก่คดี

โจทก์เรียกดอกเบี้ยเงินกู้จากจำเลยในอัตราร้อยละ ๒๐ ต่อปี เกินอัตราที่ กฎหมายกำหนดเป็นการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๕๓๕ ข้อกำหนดอัตราดอกเบี้ยจึงตกเป็นโมฆะโจทก์หมดสิทธิเรียกดอกเบี้ยตามสัญญา แต่มี สิทธิได้รับดอกเบี้ยโดยเหตุผิดนัดในอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีนับแต่วันผิดนัด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๕๕/๒๕๓๐ โจทก์คิดดอกเบี้ยร้อยละ ๖๐ ต่อปี ซึ่ง เกินอัตราดอกเบี้ยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๕ และเป็นความ

ผิดต่อพระราชบัญญัติห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราฯ ข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ยเป็นโหมพะ  
จำเลยไม่มีสิทธินำดอกเบี้ยที่ชำระเกินไปหักเงินต้นให้ลดน้อยลง ได้ตามประมวลกฎ  
หมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๐๗

การจำนองมิได้กำหนดระยะเวลาไว้ เมื่อโจทก์บอกกล่าวบังคับจำนองแล้ว  
โจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้อง และมีสิทธิคิดดอกเบี้ยได้ตั้งแต่วันที่จำเลยผิดนัดในอัตราร้อย  
ละเจ็ดครึ่งต่อปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๒๕

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๕๒๘/๒๕๓๑ ตัวสัญญาใช้เงินระบุไว้แต่เพียงว่าดอก  
เบี้ยร้อยละ ๑๕ จำยอดอกเบี้ยทุกเดือน ย่อมเป็นที่เข้าใจได้ว่า ตามประเพณีการคิด  
ดอกเบี้ยก็ต้องคิดเป็นอัตราร้อยละต่อปี โจทก์นำสืบว่าเป็นอัตราที่กำหนดไว้ต่อปี โดย  
จำเลยมิได้นำสืบให้เห็นเป็นอย่างอื่น ทั้งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา  
๒๕๕ ยังบัญญัติห้ามคิดดอกเบี้ยเกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี ฉะนั้นที่ตัวสัญญาใช้เงินระบุดอก  
เบี้ยไว้ร้อยละ ๑๕ จึงมีความหมายที่เข้าใจได้ว่า ร้อยละ ๑๕ ต่อปีไม่ใช่เป็นการไม่  
กำหนดอัตราที่จะต้องเสียดอกเบี้ยไว้ให้ชัดเจนอันจะต้องใช้อัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๙๘๖/๒๕๓๑ บริษัทโจทก์ประกอบธุรกิจเงินทุนหลัก  
ทรัพย์ จึงเป็นสถาบันการเงินตามพระราชบัญญัติดอกเบี้ยเงินกู้ให้กู้ยืมของสถาบันการ  
เงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ มาตรา ๓ มีสิทธิคิดดอกเบี้ยจากจำเลยในอัตราสูงสุดเกินกว่า  
ร้อยละ ๑๕ ต่อปีได้ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวมาตรา ๘ สัญญาที่จำเลยทำกับโจทก์  
ไม่ได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้ แต่ไประบุไว้ในบันทึกข้อตกลงเพิ่มเติมต่อท้ายสัญญา  
กู้ให้โจทก์คิดดอกเบี้ยจากจำเลยได้ร้อยละ ๒๐ ต่อปี ซึ่งอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้  
นี้อาจจะเปลี่ยนแปลงได้ แต่ต้องไม่สูงกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด เมื่อโจทก์ไม่สืบ  
ถึงการเปลี่ยนแปลงดอกเบี้ยดังกล่าว โจทก์จึงมีสิทธิคิดดอกเบี้ยร้อยละ ๒๐ ตาม  
สัญญาที่เท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๓๓/๒๕๓๒ การกู้ยืมเงิน โดยตกลงให้มีการคิด  
ดอกเบี้ยในอัตราเกินกว่าที่กฎหมายกำหนด ดอกเบี้ยสำหรับต้นเงินกู้ตกเป็นโหมพะทั้ง  
หมด จำเลยไม่มีสิทธินำดอกเบี้ยซึ่งเป็นโหมพะไปหักกับต้นเงินให้ลดน้อยลงไปได้ ตาม  
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๕๐๗

ดอกเบี้ยทบต้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๕๕ บัญญัติว่า  
"ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยในดอกเบี้ยที่ค้างชำระ แต่ทว่าเมื่อดอกเบี้ยค้างชำระไม่

น้อยกว่าปีหนึ่ง คู่สัญญากู้ยืมจะตกลงกันให้เอาดอกเบี้ยนั้นทบเข้ากับต้นเงินแล้วให้คิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ทบเข้ากันนั้นก็ได้ แต่การตกลงเช่นนั้น ต้องทำเป็นหนังสือ ส่วนประเพณีการค้าขายที่คำนวณดอกเบี้ยทบต้นในบัญชีเดินสะพัดก็ดี ในการค้าขายอย่างอื่นทำนองเช่นว่านี้ก็ดี หากอยู่ในบังคับแห่งบทบัญญัติซึ่งกล่าวมาในวรรคก่อนนั้นไม่"

เห็นได้ว่าตามมาตรา ๖๕๕ วรรคหนึ่งนั้น ตอนแรกบัญญัติ ห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยทบต้น แต่ตอนต่อมาก็บัญญัติข้อยกเว้นไว้ให้ เรียกทบต้นได้ในกรณีที่มีดอกเบี้ยค้างชำระไม่น้อยกว่า ๑ ปี และวรรคสองบัญญัติข้อยกเว้นให้ เรียกดอกเบี้ยทบต้นได้ในกรณีประเพณีการค้าขายที่ให้ เรียกดอกเบี้ยทบต้นในบัญชีเดินสะพัด หรือในการค้าอย่างอื่น ทำนองเดียวกันข้อยกเว้นตามวรรคหนึ่งนั้น เป็นกรณีกู้ยืมเงินธรรมดา ซึ่งอยู่ในเอกเทศสัญญาลักษณะ ๙ ในเรื่องฮีม ส่วนเรื่องข้อยกเว้นตามวรรคสองนั้น เป็นเรื่องบัญชีเดินสะพัด ซึ่งอยู่ในเอกเทศสัญญาลักษณะ ๑๙ ซึ่งเป็นเอกเทศสัญญาต่างประเภทกับเรื่องฮีม เหตุที่มาตรา ๖๕๕ วรรคสองกล่าวถึงเรื่องบัญชีเดินสะพัดไว้ก็ด้วยเจตนารมณ์ที่ให้เห็นว่า หากเป็นเรื่องสัญญาบัญชีเดินสะพัดก็ไม่อยู่ในบังคับแห่งวรรคก่อน คือไม่ห้ามคิดดอกเบี้ยทบต้น มิได้มีเจตนารมณ์ที่จะแสดงให้เห็นว่าบัญชีเดินสะพัดก็ไม่อยู่ในเรื่องฮีม เช่นเดียวกับกู้ยืมเงิน อย่างไรก็ตามแม้สัญญาบัญชีเดินสะพัดจะมีใช้สัญญากู้ยืมเงิน แต่ก็มีรากฐานมาจากการกู้ยืมเงินนั่นเอง

กรณีกู้ยืมเงินธรรมดาตามมาตรา ๖๕๕ วรรคหนึ่ง การเรียกดอกเบี้ยทบต้นตามมาตรา ๖๕๕ วรรคหนึ่งนั้น เป็นเรื่องการกู้ยืมเงินโดยทั่วไป ผู้ให้กู้ยืมจะคิดดอกเบี้ยทบต้นได้ต้องมีเหตุ ๒ ประการ

๑. มีดอกเบี้ยค้างชำระไม่น้อยกว่า ๑ ปี และ
๒. ผู้กู้ยืมและผู้ให้กู้ยืมตกลงกันให้เอาดอกเบี้ยที่ค้างชำระไม่น้อยกว่า ๑ ปีมาทบเข้ากับต้นเงิน แล้วให้คิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ทบเข้ากันนั้น และข้อตกลงดังกล่าวต้องทำเป็นหนังสือ

ดังนั้น หากมีการกู้ยืมเงินกันครบ ๑ ปีแล้วผู้กู้ยืมไม่ชำระดอกเบี้ยเลย ก็ถือว่าดอกเบี้ยค้างชำระ ๑ ปี เช่นนี้ในการกู้ยืมเงินกันเป็นปีที่ ๒ คู่สัญญาย่อมตกลงกันเป็นหนังสือให้นำดอกเบี้ยที่ค้างชำระดังกล่าวไปรวมกับต้นเงินกู้ในปีแรก รวมกันเป็นต้นเงินกู้สำหรับปีที่ ๒ แล้วคิดดอกเบี้ยในต้นเงินจำนวนนี้สำหรับดอกเบี้ยปีที่ ๒ ได้

ข้อตกลงดังกล่าวที่ต้องทำเป็นหนังสือนั้นอาจตกลงกันไว้ตั้งแต่แรกโดยทำไว้ในสัญญากู้ยืมเงินก็ได้ หรือจะทำหนังสือตกลงกันหลังจากทำสัญญากู้กันแล้วก็ได้ ถ้าไม่มีข้อตกลงดังกล่าวเป็นหนังสือ หรือข้อตกลงไม่ชัดเจนก็เรียกดอกเบี้ยทบต้นกันไม่ได้ หากข้อตกลงฝ่าฝืนมาตรา ๖๕๕ วรรคหนึ่ง ข้อตกลงนั้นก็เป็นโมฆะ แต่เป็นโมฆะเฉพาะในเรื่องดอกเบี้ยทบต้น ส่วนดอกเบี้ยธรรมดาหากไม่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนดก็ไม่เป็นโมฆะ เช่นเดียวกับต้นเงินที่ไม่เป็นโมฆะตามดอกเบี้ยทบต้นไปด้วย อย่างไรก็ตามการคิดดอกเบี้ยผิคนั้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๒๕วรรคสองห้ามไว้อย่างชัดเจนมิให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ย นั่นคือห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยทบต้นในระหว่างผิคนั้นเอง ดังนั้นในกรณีที่สามารคิดดอกเบี้ยทบต้นได้โดยชอบตามมาตรา ๖๕๕ วรรคหนึ่ง เมื่อมีการผิคนั้นแล้วก็ไม่อาจคิดดอกเบี้ยทบต้นได้ต่อไป

**คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๙๔/๒๕๐๖** การกู้เงินโดยเอาที่ดินและบ้านมาทำจำนองเป็นประกันนั้น เมื่อไม่มีข้อตกลงให้เจ้าหนี้ผู้รับจำนองคิดดอกเบี้ยทบต้นได้ กรณีต้องปรับด้วยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๕ วรรคแรก ซึ่งห้ามเอาดอกเบี้ยทบเข้ากับต้นเงิน

**คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๕๐/๒๕๐๙** กู้เงินจากธนาคารเพื่อเอาไปปลูกบ้านโดยตรงไม่ใช่กรณีบัญชีเดินสะพัด เรียกดอกเบี้ยทบต้นไม่ได้

**คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๖๐/๒๕๐๙** ดอกเบี้ยที่จะเอามาทบเป็นเงินต้นได้ต้องเป็นดอกเบี้ยที่ค้างชำระมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑ ปี การที่เอาดอกเบี้ยมาทบต้นตั้งแต่แรกกู้เงินโดยยังไม่ต้องค้างชำระ เป็นการต้องห้ามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๕

**คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๕๓/๒๕๑๐** สัญญาที่มีข้อความว่า ถ้าผู้กู้ผิคนั้นไม่ส่งดอกเบี้ยตามอัตราและกำหนดที่ให้ชำระรายเดือน ผู้กู้ยอมให้ดอกเบี้ยที่ค้างชำระทบเข้ากับต้นเงินทันที และยอมให้ผู้ให้กู้คิดดอกเบี้ยที่ทบเข้ากับต้นเป็นต้นเงินซึ่งจะต้องเสียดอกเบี้ยด้วยเป็นการให้คิดดอกเบี้ยทบต้นได้ทันทีที่ผู้กู้ผิคนั้นไม่ชำระดอกเบี้ย เป็นการฝ่าฝืนต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๕ ข้อตกลงนี้เป็นโมฆะ

**คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๒๗/๒๕๑๗** จำเลยกู้เงินโจทก์ตกลงชำระดอกเบี้ยเป็นรายเดือน หากผิคนั้นชำระดอกเบี้ยยอมให้โจทก์คำนวณดอกเบี้ยที่ค้างชำระทบเป็นเงินต้นด้วยดังนี้ ข้อตกลงเกี่ยวกับดอกเบี้ยทบต้นฝ่าฝืนประมวลกฎหมายแพ่งและ

พาณิชย์มาตรา ๖๕๕ ตกเป็นโมฆะ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๖๘๗/๒๕๒๒ สัญญากู้ยืมฟองกล้วยถึงดอกเบี้ยวไว้ ๒ ข้อความในข้อ ๒ มีว่า ผู้กู้ยอมให้ดอกเบี้ยวในอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปีนับแต่วันทำสัญญา เป็นต้นไป และยอมชำระดอกเบี้ยวภายในวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๑๐ และความในข้อ ๕ มีว่า หากผิดสัญญาชำระดอกเบี้ยวผู้กู้ยอมให้ผู้ให้กู้คิดดอกเบี้ยทบต้นได้ด้วยดังนี้สัญญากู้ข้อ ๕ เท่านั้นที่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๕ เพราะเป็นการคิดดอกเบี้ยทบต้น แต่โจทก์มีสิทธิคิดดอกเบี้ยอย่างธรรมดา ตามสัญญากู้ข้อ ๒ ได้ เพราะเป็นการคิดดอกเบี้ยไม่เกินอัตราที่กฎหมายกำหนด

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๗๐/๒๕๒๗ สัญญากู้เงินข้อ ๒ ระบุไว้ความว่าผู้กู้ยอมเสียดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี จะส่งชำระดอกเบี้ยภายในวันที่ ๕ ของทุกเดือน ไม่ให้ผิดนัด ถ้าผิดนัดยอมให้เอาดอกเบี้ยที่ค้างชำระทบเข้ากับต้น ถือเป็นเงินต้นแล้วคิดดอกเบี้ยจากเงินต้นที่ทบดอกเบี้ยเข้าแล้วนี้ต่อไปทุกคราว ตามอัตราและกำหนดชำระที่กล่าวแล้วนั้นเป็นข้อตกลงที่ให้ส่งดอกเบี้ยเป็นรายเดือน หากผู้กู้ผิดนัดไม่ชำระเดือนใด ผู้ให้กู้มีสิทธิคิดดอกเบี้ยทบต้นได้ทันทีโดยไม่ต้องรอให้ดอกเบี้ยค้างชำระไม่น้อยกว่าปีหนึ่งก่อน ข้อตกลงเฉพาะที่คิดดอกเบี้ยทบต้นดังกล่าวเป็นการฝ่าฝืนประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๕ วรรคแรก ตกเป็นโมฆะ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๑๘/๒๕๓๐ คู่สัญญากู้ยืมเงินตกลงกันเป็นหนังสือให้เอาดอกเบี้ยที่ค้างชำระเป็นเวลาหนึ่งปีทบกับต้นเงินแล้วให้คิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ทบเข้ากันนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๕ วรรคแรก มิได้บังคับว่าต้องกระทำเมื่อดอกเบี้ยค้างชำระครบหนึ่งปีแล้วเท่านั้น ดังนั้นแม้จะตกลงกันไว้ตั้งแต่ขณะทำสัญญาข้อตกลงนี้ก็ไม่ใช่เป็นโมฆะ

กรณีเรียกดอกเบี้ยทบต้นในบัญชีเดินสะพัดตามมาตรา ๖๕๕ วรรคสอง

สำหรับประเพณีการค้าขายที่คำนวณดอกเบี้ยทบต้นในบัญชีเดินสะพัดตามมาตรา ๖๕๕ วรรคสองนั้น มีอยู่ในกิจการของธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินอื่น ๆ ส่วนใหญ่เป็นกรณีที่ธนาคารพาณิชย์ให้ลูกค้าเบิกเงินเกินบัญชีในสัญญาบัญชีเดินสะพัดซึ่งเป็นบัญชีกระแสรายวันและธนาคารคิดดอกเบี้ยทบต้นเป็นรายเดือน ตามประเพณีการค้าของธนาคารพาณิชย์ การคิดดอกเบี้ยทบต้นในกรณีนี้ต้องมีบัญชีเดินสะพัดด้วย หากไม่มีบัญชีเดินสะพัดก็คิดดอกเบี้ยทบต้นไม่ได้ และการคิดดอกเบี้ยทบต้นนั้นก็คิดจากจำนวน

เงินที่เบิกเกินบัญชีซึ่งถือว่าลูกค้าเป็นหนี้ธนาคาร ส่วนการค้าขายอย่างอื่นทำนองเช่น  
ว่านี้ตามมาตรา ๖๕๕ วรรคสองนั้น หมายถึงกิจการทำนองเดียวกับบัญชีเดินสะพัด  
ซึ่งจะเป็นกิจการใดบ้างนั้นยังไม่ปรากฏในคำพิพากษาศาลฎีกาสำหรับบัญชีเดินสะพัดที่  
ธนาคารพาณิชย์กับลูกค้าเป็นคู่สัญญานั้น นอกจากธนาคารคิดดอกเบี้ยทบต้นได้โดยไม่  
ต้องให้ดอกเบี้ยข้างชำระครบ ๑ ปี ดังเช่นกรณีตามมาตรา ๖๕๕ วรรคหนึ่งแล้ว  
ธนาคารยังมีสิทธิคิดดอกเบี้ยในอัตราเกินกว่า ร้อยละสิบห้าต่อปีได้ตามพระราชบัญญัติ  
ดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๒๓ อีกด้วย

สัญญาบัญชีเดินสะพัดคืออะไรนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา  
๘๕๖ บัญญัติว่า "อันว่าสัญญาบัญชีเดินสะพัดนั้น คือ สัญญาซึ่งบุคคลสองคนตกลงกันว่าสืบ  
แต่นั้นไป หรือในชั่วเวลาที่กำหนดอันใดอันหนึ่งให้ตัดทอนบัญชีหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วน  
อันเกิดขึ้นแต่กิจการในระหว่างเขาทั้งสองนั้นหักกลบลบกัน และคงชำระแต่ส่วนที่เป็น  
จำนวนคงเหลือโดยฉลุลภาค"

ในกรณีที่มีสัญญาบัญชีเดินสะพัดซึ่งเรียกดอกเบี้ยทบต้นได้นั้น เมื่อสัญญาบัญชีเดิน  
สะพัดเลิกกันเมื่อใดสิทธิในการเรียกดอกเบี้ยทบต้นย่อมหมดไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๙๗/๒๕๐๗ ผู้กู้จำนวนที่ดินไว้กับธนาคารเพื่อประกัน  
หนี้เงินกู้ที่จะขอเบิกเกินบัญชีจากธนาคาร โดยผู้กู้ยอมเสียดอกเบี้ยทบต้นตามบัญชีเดิน  
สะพัดอันเป็นธรรมเนียมประเพณีของธนาคารนั้น ธนาคารคิดดอกเบี้ยทบต้นจากผู้กู้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๕๗/๒๕๐๗ ลูกหนี้ได้เปิดบัญชีเดินสะพัดไว้กับธนาคาร  
ธนาคารคิดดอกเบี้ยทบต้นได้ตามประเพณีการค้าตาม มาตรา ๖๕๕ วรรคสอง แห่ง  
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๕๘-๖๕๙/๒๕๐๑ ข้อตกลงของจำเลยที่ยอมให้โจทก์  
ซึ่งเป็นธนาคารพาณิชย์คิดดอกเบี้ยทบต้นเป็นรายเดือน โดยโจทก์เรียกดอกเบี้ยอยู่  
แล้วในอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปีนั้น เป็นข้อตกลงตามประเพณีการค้าที่คำนวณดอกเบี้ย  
ทบต้นในบัญชีเดินสะพัด จึงใช้ได้ไม่เป็นโทษ

เมื่อการคิดดอกเบี้ยทบต้นจะกระทำได้ เพราะมีประเพณีการค้า เช่น ใช้  
คำนวณดอกเบี้ยทบต้นในบัญชีเดินสะพัด ถ้าบัญชีเดินสะพัดนั้นมีการหักทอนหนี้และเรียก  
ร้องให้ชำระเงินคงเหลืออันเป็นการเลิกสัญญาบัญชีเดินสะพัด ตามนัยแห่งประมวล  
กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ตามมาตรา ๘๕๖, ๘๕๙ และลูกหนี้ผิดนัดแล้ว ซึ่งลูกหนี้จะ

เบิกเงินเกินบัญชีอีกไม่ได้ ย่อมไม่มีเหตุที่ธนาคารจะอ้างมาคิดดอกเบี้ยทบต้นได้ต่อไป ทั้งมาตรา ๒๒๕ วรรคสอง ก็บัญญัติมิให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัด

ตามปกติการผิดนัดย่อมเกิดขึ้นทันทีที่ลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ตามกำหนดเวลาในสัญญา แต่กรณีสัญญาที่เบิกเงินเกินบัญชีเป็นข้อตกลงของคู่สัญญา ที่จะให้มีสัญญาบัญชีเดินสะพัด คือ การเบิกเงินเกินบัญชีในบัญชีเงินฝากกระแสรายวันของลูกหนี้ในธนาคารชั้นอีกชั้นหนึ่ง เมื่อมีการปฏิบัติตามสัญญาบัญชีเดินสะพัดกันแล้ว การชำระหนี้ย่อมจะต้องปฏิบัติตามวิธีการของสัญญาบัญชีเดินสะพัด คือ ให้กระทำเมื่อมีการหักถอนบัญชีและเรียกร้องให้ชำระเงินคงเหลือนั้นแล้ว ฉะนั้น เมื่อครบกำหนดระยะเวลาที่ระบุไว้ในสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีแล้ว คู่สัญญายังคงให้บัญชีเดินสะพัดเดินอยู่ต่อไป ก็เห็นได้ว่าคู่สัญญา ยังไม่ถือว่าการผิดนัด จนกว่าจะได้มีการหักถอนบัญชี และเรียกร้องให้ชำระเงินคงเหลือแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๐๘/๒๕๑๑ โจทก์ซึ่งเป็นธนาคารเป็นบริษัทจำกัดจดทะเบียนตามกฎหมาย มีวัตถุประสงค์ประกอบการธนาคารพาณิชย์ มีประเพณีธนาคารคำนวณดอกเบี้ยทบต้นกรณีจึงต้องบังคับ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๒๕๕ วรรคสอง โจทก์จึงขอมคิดดอกเบี้ยทบต้นในจำนวนเงินที่จำเลยที่ ๑ ทำสัญญากู้ยืมโดยวิธีเบิกเงินเกินบัญชีไปจากโจทก์ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๙๐/๒๕๑๒ ธนาคารโจทก์ตกลงให้จำเลยทำสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีจากโจทก์ มีข้อสัญญาว่าจำเลยจะชำระดอกเบี้ยรายเดือน ถ้าไม่ชำระยอมให้เอาดอกเบี้ยทบต้นและจะชำระเงินคืนใน ๓๐ เมษายน ๒๕๙๕ ครั้นถึงกำหนดดังกล่าวโจทก์มีหนังสือไปทวงถามให้ชำระหนี้ สัญญาบัญชีเดินสะพัดจึงสิ้นสุดในวันที่ ๓๐ เมษายน ๒๕๙๕ หลังจากนั้นโจทก์จะคิดดอกเบี้ยทบต้นอีกไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๗๒๘/๒๕๑๓ การที่จำเลยทำสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีกับธนาคารโจทก์มีการนำเงินเข้าฝากบัญชีและเบิกเงินเกินบัญชี โดยใช้เช็คสั่งจ่ายหลายครั้ง เข้าลักษณะสัญญาบัญชีเดินสะพัดแม้สัญญาเบิกเงินเกินบัญชียินจะมีกำหนดระยะเวลา แต่ก็ไม่มีข้อสัญญาระบุว่าเมื่อสิ้นกำหนดระยะเวลาแล้วสัญญาเป็นอันเลิกกันทันที เมื่อยังมีได้มีฝ่ายใดบอกเลิกสัญญาโจทก์ย่อมมีสิทธิคิดดอกเบี้ยทบต้นได้ตามสัญญา จนกว่าจะมีการเลิกสัญญาและหักถอนบัญชีกันแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๖๒/๒๕๑๘ ธนาคารเจ้าหนี้จะคิดดอกเบี้ยทบต้นจาก

ลูกหนี้ได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๖๕๕ วรรคสองนั้น จะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ว่าเป็นการคิดตามประเพณีการค้าขาย ในเมื่อมีบัญชีเดินสะพัดต่อกันเท่านั้น และกิจการในสัญญาบัญชีเดินสะพัดเป็นเรื่องเฉพาะตัวของลูกหนี้ เมื่อลูกหนี้ตายสัญญาบัญชีเดินสะพัดย่อมต้องระงับสิ้นสุดลงหลังจากลูกหนี้ตายแล้ว เจ้าหนี้จะคิดดอกเบี้ยทบต้นตามสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีต่อไปหาได้ไม่ ถึงแม้ต่อมาผู้จัดการมรดกของลูกหนี้ผู้ตายได้ทำหนังสือรับต่อธนาคารเจ้าหนี้ว่า ลูกหนี้เป็นหนี้ธนาคารจริง ยอมให้คิดดอกเบี้ยกันตามสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีเดิมของลูกหนี้ก็ตาม ก็หาไม่ผลทำให้ธนาคารเจ้าหนี้คิดดอกเบี้ยทบต้นได้ไม่ เพราะขัดกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๖๕๕ วรรคสอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๖๑/๒๕๒๒ การที่จำเลยจะเบิกเงินเกินบัญชีจากโจทก์ ซึ่งโจทก์มีสิทธิคำนวณดอกเบี้ยทบต้นในบัญชีเดินสะพัดตามประเพณีของธนาคาร โจทก์จำเลยจะต้องมีการตกลงกันเสียก่อน เมื่อโจทก์นำสืบฟังไม่ได้แน่ชัดว่ามีข้อตกลงกันเช่นนั้น โจทก์ก็ไม่มีสิทธิคิดดอกเบี้ยทบต้นตามระเบียบการรับฝากเงินของโจทก์ และเมื่อไม่ได้กำหนดดอกเบี้ยไว้เป็นการแน่นอน โจทก์จึงมีสิทธิคิดดอกเบี้ยเพียงร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีเท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๓๓/๒๕๒๕ การฝากเงินกระแสรายวัน ถ้าไม่ตกลงเบิกเงินเกินบัญชีหรือไม่มีระเบียบการบัญชีเงินฝากประกอบแล้ว ธนาคารไม่จ่ายเงินเกินบัญชีฝาก แต่จำเลยได้รับและทราบระเบียบการบัญชีเงินฝากกระแสรายวันของธนาคารโจทก์ดีแล้ว จึงยินยอมเข้าผูกพันกับโจทก์ด้วยการขอเปิดบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน เมื่อจำเลยสั่งจ่ายเช็คก่อนเงินเกินกว่าจำนวนเงินที่จำเลยมีอยู่ในบัญชีและโจทก์ได้ผ่อนจ่ายให้ไป จำเลยจึงต้องรับผิดชอบโจทก์เสมือนโจทก์กับจำเลยมีสัญญาเบิกเงินเกินบัญชีต่อกันโจทก์มีสิทธิคิดดอกเบี้ยทบต้นได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๙๐/๒๕๒๕ เมื่อสัญญากู้เงินเบิกเงินเกินบัญชีที่จำเลยทำไว้กับธนาคารโจทก์ได้สิ้นสุดลงแล้ว ในวันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๒๐ และมิได้มีการต่อสัญญาให้แก่จำเลยต่อไปอีก ทั้งจำเลยไม่ได้นำเงินเข้าฝากหรือเบิกเงินจากธนาคารโจทก์สิทธิของธนาคารตามสัญญาที่จำเลยยอมให้ธนาคารโจทก์คิดดอกเบี้ยทบต้นจากจำนวนเงินค้างชำระแต่ละเดือนตามธรรมเนียมประเพณีของธนาคารย่อมเป็นการสิ้นสุดลง โจทก์จึงไม่มีสิทธิคิดดอกเบี้ยทบต้นต่อไป



คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๗๐/๒๕๒๗ โจทก์ผู้ให้กู้มีวัตถุประสงค์รับฝากเงิน และให้กู้ยืมเงิน สัญญากู้เงินระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ ๑ ผู้กู้ เป็นสัญญากู้เงินกันตามธรรมดาโดยจำเลยที่ ๑ เป็นลูกหนี้โจทก์เพียงฝ่ายเดียว ไม่มีหนี้สินอะไรที่จะหักกลบลบกัน แม้โจทก์จะทำทะเบียนสัญญากู้เงินไว้ทะเบียนดังกล่าวก็เป็นเอกสารที่โจทก์ทำขึ้นเพียงเพื่อประสงค์จะทราบว่าจำเลยที่ ๑ กู้เงินไปเมื่อใด จำนวนเท่าใด ผ่อนชำระดอกเบี้ยและเงินต้นแล้วเพียงใด กับยังค้างชำระอีกเท่าใด มิใช่เป็นการตัดทอนบัญชีหนี้อื่นเกิดขึ้นแต่กิจการในระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ ๑ นิติสัมพันธ์ระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ ๑ จึงมิใช่เรื่องบัญชีเดินสะพัด หรือการค้าขายอย่างอื่นทำนองบัญชีเดินสะพัด โจทก์จะคิดดอกเบี้ยทบต้นจากจำเลยที่ ๑ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๕ วรรคสองไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๓๕๑/๒๕๒๗ จำเลยทำสัญญาเปิดบัญชีเงินฝากกระแสรายวันกับธนาคารโจทก์มีเงื่อนไขว่า ถ้าหากธนาคารจ่ายเงินตามเช็คให้เกินจำนวนเงินที่มีอยู่ในบัญชีของจำเลยไป จำเลยยอมมิใช่เงินส่วนที่โจทก์จ่ายเงินเกินบัญชีให้โจทก์ พร้อมทั้งดอกเบี้ยในอัตราสูงสุดตามกฎหมายนับแต่วันที่ธนาคารได้จ่ายเงิน โจทก์จำเลยหาได้มีเจตนาตกลงกันโดยตรงว่าสืบแต่นั้นไปหรือในชั่วเวลากำหนดอันใดอันหนึ่งให้ตัดทอนบัญชีหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนหักกลบลบกัน คงชำระแต่ส่วนที่เหลืออันเป็นลักษณะสำคัญของบัญชีเดินสะพัดไม่ และถือไม่ได้ว่าเป็นการค้าอย่างอื่นในทำนองเช่นว่านั้น อันจะคิดดอกเบี้ยทบต้นกันได้จึงไม่เข้าเงื่อนไขเป็นบัญชีเดินสะพัด หรือเป็นการค้าขายอย่างอื่นทำนองเดียวกันนี้ตามกฎหมาย โจทก์จึงไม่มีสิทธิคิดดอกเบี้ยทบต้นเอาแก่จำเลย

คำขอเปิดบัญชีกระแสรายวัน กล่าวถึงการคิดดอกเบี้ยไว้เพียงว่าคิดดอกเบี้ยกันในอัตราสูงสุดตามกฎหมายทั้งกรณีมิใช่เรื่องกู้ยืมเงินและไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยตรงว่าให้คิดดอกเบี้ยได้สูงสุดในอัตราเท่าใด จึงต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๗ คือ โจทก์มีสิทธิคิดอัตราร้อยละเจ็ดครึ่งต่อปีนับแต่วันที่ธนาคารได้จ่ายเงินจำนวนที่เกินบัญชีนั้นเป็นต้นไป

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๑๓๕/๒๕๒๙ โจทก์เป็นบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ฟ้องเรียกดอกเบี้ยทบต้นโดยอ้างว่าจำเลยเป็นหนี้โจทก์ตามบัญชีเดินสะพัด ซึ่งมีประเพณีการค้าขายให้คำนวณดอกเบี้ยทบต้นได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา

๖๕๕ วรรคสอง เมื่อข้อเท็จจริงรับกันว่า โจทก์จำเลยได้ตกลงเปิดบัญชีสะสมซึ่งมีข้อความว่าจำเลยยอมรับว่า มีประเพณีการค้าให้โจทก์คิดดอกเบี้ยทบต้นในกรณีนี้ได้ โจทก์จึงเรียกดอกเบี้ยทบต้นได้ โดยไม่ต้องนำสืบถึงประเพณีการค้าดังกล่าวอีก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๖๕๗/๒๕๓๐ แม้สัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีที่จำเลยทำไว้กับโจทก์ระบุว่าจำเลยจะชำระหนี้ให้โจทก์ภายในวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๑๘ แต่เมื่อครบกำหนดแล้วมีการต่ออายุสัญญาต่อไปอีกจนถึงวันที่ ๙ มกราคม ๒๕๑๙ และรับรองยอดเงินที่ค้างชำระกับให้สัญญาว่าสัญญากู้เบิกเงินเกินบัญชีมีผลใช้บังคับจนกว่าจำเลยจะได้ชำระเงินให้โจทก์เสร็จสิ้น แต่ก็ไม่มีข้อสัญญาว่าเมื่อสิ้นกำหนดระยะเวลาแล้วสัญญาเป็นอันเลิกกันทันที แม้ผู้จำนองจะนำเงินมาชำระให้โจทก์ในวันที่ ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๒๑ เพื่อไถ่ถอนจำนอง บัญชีเดินสะพัดระหว่างโจทก์จำเลยก็ยังมีอยู่เพราะยังชำระหนี้ตามบัญชีเดินสะพัดไม่หมดและไม่มีฝ่ายใดเลิกสัญญา ดังนั้นโจทก์ย่อมมีสิทธิคิดดอกเบี้ยทบต้นจากจำเลยได้จนถึงวันบอกเลิกสัญญา แต่หลังจากวันบอกเลิกสัญญาไปแล้วโจทก์ไม่มีสิทธิคิดดอกเบี้ยทบต้นอีก คงคิดได้แต่ดอกเบี้ยธรรมดาเท่านั้น

เอกสารที่ต้องปิดอาคารแสดมภ์ ประมวลรัชฎากรมาตรา ๑๑๘ บัญญัติว่า "ตราสารใดไม่ปิดแสดมภ์บริบูรณ์ จะใช้ต้นฉบับ คู่ฉบับ คู่ฉีก หรือสำเนาตราสารนั้น เป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่งไม่ได้จนกว่าจะได้เสียอาคาร โดยปิดแสดมภ์ครบจำนวนตามอัตราในบัญชีท้ายหมวดนี้และขีดฆ่าแล้ว ฯลฯ" นอกจากนี้มาตรา ๑๐๘ บัญญัติว่า "ตราสารที่ระบุไว้ในบัญชีท้ายหมวดนี้ ต้องปิดแสดมภ์บริบูรณ์ตามอัตราที่กำหนดไว้ในบัญชี"

สำหรับบัญชีอัตราอาคารแสดมภ์ท้ายหมวดระบุว่าตราสารกู้ยืมนั้น ผู้ให้กู้ต้องเสียอาคารและผู้กู้ต้องขีดฆ่าแสดมภ์ตั้งนั้นหนังสือสัญญากู้ยืมเงิน ซึ่งเป็นตราสารกู้ยืมเงินจึงต้องปิดอาคารแสดมภ์ตามประมวลรัชฎากร มิฉะนั้นจะใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่งไม่ได้ การปิดอาคารแสดมภ์นั้นก็ต้องปิดให้ครบถ้วน และต้องขีดฆ่าด้วยมิฉะนั้นจะเป็นพยานหลักฐานไม่ได้เช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามแม้สัญญากู้ยืมเงินมิได้ปิดอาคารแสดมภ์มาแต่เดิมหรือปิดมาไม่ครบถ้วน ถ้าผู้อ้างจัดการปิดเสียให้ครบถ้วนก่อนศาลขึ้นต้นพิพากษาศาลก็รับฟังพยานหลักฐานนั้นได้ สำหรับใบรับหรือใบเสร็จรับเงินที่เกี่ยวกับการกู้ยืมเงินนั้นปัจจุบันไม่มีปัญหาเรื่องการปิดอาคารแสดมภ์แล้ว เพราะปัจจุบันประมวลรัชฎากรมิได้บังคับให้ปิดอาคารแสดมภ์สำหรับใบรับในเรื่องการกู้ยืมเงิน

เอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินที่มีใบตราสารกู้เงินนั้น ประมวลรัษฎากรมิได้บังคับให้ปิดอากรแสตมป์ ดังนั้นจึงใช้อ้างเป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่งได้ โดยมีต้องปิดอากรแสตมป์แต่อย่างใด นอกจากนี้ในกรณีที่จำเลยรับว่าได้ทำสัญญากู้ที่โจทก์นำมาฟ้องจริง แม้หนังสือสัญญาที่โจทก์นำมาฟ้องจะมีได้ปิดอากรแสตมป์ หรือปิดไม่ครบถ้วนศาลย่อมฟังข้อเท็จจริงได้ว่าจำเลยกู้เงินโจทก์จริง และหลักฐานเป็นหนังสือโดยไม่ต้องอาศัยเอกสารดังกล่าว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๘๕/๒๕๐๕ แม้เอกสารสัญญาที่โจทก์นำมาฟ้องเรียกเงินจากจำเลยมิได้ปิดอากรแสตมป์บริบูรณ์ อันจะใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่งไม่ได้ก็ตาม หากจำเลยให้การรับว่าได้ทำเอกสารนั้นให้โจทก์ไว้จริงก็ย่อมฟังได้ว่าจำเลยกู้เงินโจทก์โดยมีหลักฐานเป็นหนังสือ โดยไม่ต้องอาศัยฟังจากเอกสาร (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๐๙/๒๕๑๕ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๖๘/๒๕๐๖ รายงานประชุมไม่ใช้สัญญากู้ยืมเป็นเพียงหลักฐานเป็นหนังสือแสดงว่าได้มีการกู้เงินรายนี้กันเท่านั้น ฉะนั้นแม้ไม่ได้ปิดอากรแสตมป์ตามประมวลรัษฎากร ก็รับฟังเป็นพยานได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๑๗/๒๕๐๖ โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยชำระหนี้เงินกู้ตามสำเนาสัญญาทำนองฟ้อง จำเลยให้การรับว่าได้ทำหนังสือสัญญาเงินไปตามฟ้องโจทก์จริง แม้หนังสือสัญญาจะไม่ปิดอากรแสตมป์บริบูรณ์จะใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่งไม่ได้ก็ตาม แต่เมื่อจำเลยให้การรับแล้วว่าได้ทำหนังสือสัญญาเงินไปตามฟ้องโจทก์จริง และโจทก์มิได้อ้างหนังสือสัญญามาเป็นพยานหลักฐานในคดี จำเลยก็ต้องรับผิดชอบใช้เงินให้แก่โจทก์

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๘/๒๕๐๙ จำเลยทำหลักฐานเป็นรูปจดหมายให้ไว้แก่โจทก์ขอรับรองและขอขอบคุณโจทก์สำหรับเงินกู้ที่โจทก์ให้จำเลยกู้ จึงเป็นเพียงหนังสือรับสภาพว่าเป็นเงินที่โจทก์ให้จำเลยยืมอันเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมตาม มาตรา ๖๕๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อย่างหนึ่งเท่านั้น หากใช้เป็นลักษณะแห่งตราสารการกู้ยืมเงินอื่นจะพึงต้องปิดอากรแสตมป์ไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๑๕/๒๕๑๐ หลักฐานการกู้ยืมไม่ใช้สัญญากู้ยืม แม้มิได้ปิดอากรแสตมป์ตามประมวลรัษฎากร ก็รับฟังเป็นพยานได้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๗๑/๒๕๓๑ วินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๑๓/๒๕๑๖ โจทก์ฟ้องคดีโดยอาศัยสัญญาคู่ เป็น พยานหลักฐาน แต่สัญญาคู่ปิดอากรแสตมป์เพียง ๕ บาท ขาดไป ๑๕ บาทนับว่าตรา สารสัญญาคู่นี้ปิดอากรแสตมป์ไม่บริบูรณ์ โจทก์จะใช้ตราสารสัญญาคู่เป็นพยานหลักฐาน ในการฟ้องคดีแพ่งไม่ได้ จึงเท่ากับโจทก์ขาดหลักฐานการกู้ยืมเป็นหนังสือตามประ มวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๓ จึงฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่

เรื่องตราสารที่จะต้องปิดอากรแสตมป์ เป็นเรื่องที่ประมวลรัษฎากรบัญญัติไว้ โดยเฉพาะ แม้คู่ความมิได้ยกขึ้นว่ากล่าวกันไว้ ศาลก็ยกขึ้นวินิจฉัยได้เอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๘๒๑/๒๕๑๓ เอกสารสัญญาคู่ที่โจทก์อ้างส่งศาล ปรากฏว่าได้ปิดอากรแสตมป์ไว้ ย่อมใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีแพ่งไม่ได้ตามประ มวลรัษฎากร มาตรา ๑๑๘ คดีจึงไม่อาจรับฟังได้ว่า โจทก์มีเอกสารสัญญาคู่ หรือ มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งมีลายมือชื่อจำเลยว่าเป็นผู้ยืมเงินโจทก์มา แสดง โจทก์ย่อมไม่อาจขอให้ศาลบังคับคดีตามคำขอของโจทก์ได้

ประมวลรัษฎากรมาตรา ๑๑๘ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการรับฟังพยานเอกสาร เป็นการวางกฎเกณฑ์เพิ่มเติมขึ้น จากหลักทั่วไปที่มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความแพ่ง ศาลจึงมีหน้าที่ที่จะต้องวินิจฉัยและรับฟังพยานหลักฐานต่าง ๆ ให้ เป็นไปตามตัวบทกฎหมาย เมื่อศาลขึ้นต้นวินิจฉัยและรับฟังพยานหลักฐานผิดแผกไป จากตัวบทกฎหมาย จำเลยก็ชอบที่จะยกปัญหานี้ขึ้นอ้างอิงในชั้นอุทธรณ์ได้ เพราะจำเลย ย่อมไม่อาจจะรู้ได้ล่วงหน้าจนกว่าจะได้รับทราบคำพิพากษาของศาลชั้นต้น นับได้ว่า เป็นพฤติการณ์นอกเหนือที่จำเลยไม่อาจบังคับได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๓๓๘/๒๕๑๓ หนังสือสัญญาคู่เงินที่โจทก์ส่งอ้างเป็น พยานหลักฐานต่อศาลมิได้ขีดฆ่าแสตมป์ จึงใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีไม่ได้ ตาม ประมวลรัษฎากร มาตรา ๑๑๘ เป็นผลให้คดีโจทก์ไม่มีหลักฐานที่จะฟังว่าจำเลยกู้ เงินโจทก์ดังฟ้อง (หากปิดแสตมป์ครบถ้วน แต่ขีดฆ่าแสตมป์ไม่ครบใช้เป็นพยานหลัก ฐานในคดีฟ้อง เรียกเงินกู้ได้ ตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๓๖/๒๕๐๗)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๐๘/๒๕๒๐ เอกสารที่มีได้ปิดอากรแสตมป์ในขณะที่ โจทก์ส่งอ้างต่อศาล แต่ก่อนที่ศาลจะพิพากษา โจทก์ได้ขอให้ศาลส่งเอกสารนั้นไป ให้เจ้าหน้าที่สรรพากรจัดการให้ถูกต้อง ซึ่งเจ้าหน้าที่ได้จัดการให้เสียอากรแสตมป์ และเรียกอากรเพิ่มแล้ว ย่อมถือว่าเป็นตราสารที่ปิดอากรแสตมป์บริบูรณ์แล้วตาม

ประมวลระบฎการ มาตรา ๑๑๗ รั้งเป็นพยานหลักฐานได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๒/๒๕๒๑ เอกสารเป็นจดหมายจำเลยถึงโจทก์ และบันทึกของจำเลยว่าได้รับเงินกู้จากโจทก์ตามจำนวนที่ระบุไว้ เป็นหลักฐานการ กู้ยืมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๓ แต่มิใช่ตราสารการกู้ยืมเงิน ตามประมวลระบฎการมาตรา ๑๐๘ ไม่ต้องปิดอากรแสตมป์ ก็รั้งเป็นหลักฐานได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๗๔/๒๕๓๐ หนังสือสัญญากู้ยืมเงินไม่ได้ปิดอากร แสตมป์ในขณะที่ทำสัญญา แต่ต่อมาได้ปิดอากรแสตมป์ครบถ้วนแล้ว จะโดยผู้อ้างปิด อากรแสตมป์เองหรือผู้อ้างขอให้ศาลสั่งให้เจ้าหน้าที่สรรพากรจัดการให้ ก็มีผลเช่น เดียวกัน ศาลรั้งหนังสือสัญญากู้ยืมเงินนั้นเป็นพยานหลักฐานในคดีได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๐๓/๒๕๓๐ หนังสือสัญญากู้ยืมเงินไม่ได้ปิดอากร แสตมป์ ทั้งโจทก์มิได้จัดการให้เจ้าหน้าที่สรรพากรดำเนินการปิดอากรแสตมป์ให้ บริบูรณ์ก่อนศาลชั้นต้นพิพากษา สัญญากู้ยืมเงินจึงรั้งเป็นพยานหลักฐานในคดีแห่ง นี้ไม่ได้ตามประมวลระบฎการมาตรา ๑๑๘

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๕๕/๒๕๓๐ ประมวลระบฎการมาตรา ๑๑๘ มิได้ บังคับให้ปิดและขีดฆ่าอากรแสตมป์ในขณะที่ทำสัญญา ดังนั้นแม้มิได้ปิดและขีดฆ่าอากร แสตมป์แต่แรกในขณะที่ทำสัญญา แต่เมื่อได้ปิดอากรแสตมป์ครบถ้วนและขีดฆ่าแล้วขณะ พ้องคดีนี้ก็รั้งเป็นพยานหลักฐานในคดีได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๗๗/๒๕๓๐ ประมวลระบฎการมาตรา ๑๑๘ นอก จากให้เสียอากรโดยปิดแสตมป์ครบถ้วนแล้ว จะต้องขีดฆ่าแสตมป์แล้วด้วยจึงจะใช้ เป็นพยานหลักฐานในคดีแห่งนี้ได้

แม้สัญญาที่โจทก์นำมาฟ้องไม่ได้ขีดฆ่าแสตมป์ อันจะใช้เป็นหลักฐานในคดีแห่ง นี้ไม่ได้ก็ตาม แต่เมื่อจำเลยให้การรับว่าได้เขียนสัญญาขอมอบให้โจทก์ไว้ ก็ย่อมฟังได้ ว่าจำเลยกู้เงินโจทก์โดยมีหลักฐานเป็นหนังสือ โดยไม่ต้องอาศัยฟังจากเอกสาร

**การนำสืบพยานบุคคลที่เกี่ยวกับสัญญากู้ยืมเงิน**

การนำสืบพยานบุคคลที่เกี่ยวกับสัญญากู้ยืมเงิน มีกฎหมายสำคัญที่ใช้บังคับคือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๓ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่ง มาตรา ๙๕ สำหรับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๓ นั้น

เราได้ศึกษากันมาแล้ว มาตรานี้บังคับให้การกู้ยืมเงินเกินกว่าห้าสิบบาทขึ้นไปต้องมีหลักฐานการกู้ยืมเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้ยืมมาแสดง มิฉะนั้นจะฟ้องร้องให้บังคับคดีไม่ได้ ดังนั้นในกรณีกู้ยืมเงินเกินกว่าห้าสิบบาทขึ้นไปนั้น ผู้ให้กู้จะนำสืบพยานบุคคลว่ามีการกู้ยืมเงินกันจริง โดยไม่มีหลักฐานการกู้ยืมเป็นหนังสือดังกล่าวมา แสดงหาได้ไม่ในทำนองเดียวกันผู้กู้จะนำสืบพยานบุคคลว่าได้ใช้เงินกู้ให้ผู้ให้กู้แล้ว ในกรณีที่การกู้ยืมเงินมีหลักฐานเป็นหนังสือก็กระทำมิได้ ผู้กู้จะนำสืบการใช้เงินได้ต่อเมื่อมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ให้ยืมมาแสดง หรือเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมนั้นได้เวนคืนแล้ว หรือได้แทงเพิกถอนลงในเอกสารแล้ว

สำหรับประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔๔ นั้น บัญญัติว่า "เมื่อใดที่กฎหมายบังคับให้ต้องมีพยานเอกสารมาแสดง ห้ามมิให้ศาลยอมรับฟังพยานบุคคลในกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ แม้ถึงว่าคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งจะได้ยินยอมก็ดี (ก) นำสืบพยานบุคคลแทนพยานเอกสาร เมื่อไม่สามารถนำเอกสารมาแสดง (ข) ขอสืบพยานบุคคลประกอบข้ออ้างอย่างใดอย่างหนึ่ง เมื่อได้นำเอกสารมาแสดงแล้วว่า ยังมีข้อความเพิ่มเติมตัดทอนหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อความในเอกสารนั้นอยู่อีก

แต่ว่าบทบัญญัติแห่งมาตรานี้มิให้ใช้บังคับในกรณีที่บัญญัติไว้ในอนุมาตรา (๒) แห่งมาตรา ๔๓ และมีให้ถือว่าเป็นการตัดสิทธิคู่ความในอันที่จะกล่าวอ้างและนำพยานบุคคลมาสืบประกอบข้ออ้างว่า พยานเอกสารที่แสดงนั้นเป็นเอกสารปลอม หรือไม่ถูกต้องทั้งหมดหรือแต่บางส่วน หรือสัญญาหรือหนังสืออื่นที่ระบุไว้ในเอกสารนั้นไม่สมบูรณ์หรือคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งตีความหมายผิด"

สำหรับอนุมาตรา (๒) แห่งมาตรา ๔๓ นั้น บัญญัติว่า "ถ้าต้นฉบับเอกสารหาไม่ได้ เพราะสูญหายหรือถูกทำลายโดยเหตุสุดวิสัย หรือไม่สามารถนำต้นฉบับมาได้ โดยประการอื่น ศาลจะอนุญาตให้นำสำเนาหรือพยานบุคคลมาสืบก็ได้"

ในการศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกาได้พบว่ามีหลายกรณี ที่สามารถนำสืบพยานบุคคลได้ และมีหลายกรณีเช่นเดียวกันที่ศาลไม่อนุญาตให้นำสืบพยานบุคคล

### ก. กรณีที่นำสืบพยานบุคคลได้

๑. กู้เงินกันไม่เกินห้าสิบบาท กรณีกู้เงินกันไม่เกินห้าสิบบาทนั้น ประมวล

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๓ มิได้บังคับว่าต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ  
ดังนั้นผู้ให้กู้จึงสามารถนำสืบพยานบุคคลได้ว่ามีการกู้เงินกันจริง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๒๒/๒๔๗๓ การกู้ยืมเงินกันไป ๕๐ บาทถึงจะไม่มี  
หนังสือต่อกัน เป็นหลักฐานก็ฟ้องขอให้ศาลบังคับได้

๒. นำสืบถึงมูลหนี้ของสัญญา การนำสืบถึงความเป็นมาของจำนวนเงินใน  
สัญญา หรือความเป็นมาของหนี้ตามสัญญานั้น ย่อมสืบพยานบุคคลได้ แม้จะมีได้  
บรรยายฟ้องไว้ก็ไม่ถือว่าเป็นการนำสืบนอกฟ้อง (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๔๘/๒๕๐๖)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๓๑๗/๒๕๓๐ โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกู้เงินโจทก์และได้  
รับเงินไปแล้ว การที่โจทก์นำสืบว่าเดิมสามมีจำเลยกู้เงินโจทก์ไป จำเลยรู้เห็น  
ด้วย เมื่อสามมีจำเลยถึงแก่กรรม จำเลยได้ทำหนังสือสัญญาให้โจทก์ไว้ แต่จำเลย  
ไม่ชำระเงินตามสัญญานั้น จึงเป็นการนำสืบถึงมูลหนี้ของสัญญาซึ่งโจทก์มีสิทธินำ  
สืบได้โดยไม่ต้องบรรยายไว้ในคำฟ้อง และไม่เป็นการนำสืบแตกต่างจากคำฟ้อง

๓. นำสืบว่าสัญญาไม่สมบูรณ์ การนำสืบว่าสัญญาไม่สมบูรณ์นั้น ประมวล  
กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔๕ วรรคท้าย บัญญัติเป็นข้อยกเว้นไว้ให้น่า  
พยานบุคคลสืบได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๕๒/๒๕๐๗ โจทก์ฟ้องเรียกเงินกู้จากจำเลย จำเลย  
ให้การว่าไม่ได้กู้ เป็นเรื่องการซื้อขายที่ดินกัน ตอนหลังว่า แม้ว่าการกู้ไม่เป็นโมฆะ  
สัญญากู้ก็มีว่า เมื่อจำเลยไม่ใช้เงินให้จะขอมอบที่ดินให้โจทก์และภริยาเป็นกรรมสิทธิ์  
และจำเลยก็ได้ส่งมอบที่ดินที่ซื้อขายให้ภริยาโจทก์ เข้าครอบครองแล้ว หนี้ตามสัญญา  
ยืมจึงเป็นอันระงับไปนั้น การที่จำเลยจะนำสืบตามข้อต่อสู้จึงไม่เป็นการนำสืบแก้ไข  
เปลี่ยนแปลงเอกสาร แต่เป็นการนำสืบถึงมูลเหตุที่จะทำสัญญา ซึ่งอาจแสดงว่า  
สัญญากู้สมบูรณ์หรือไม่ จึงชอบที่จะนำสืบได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๗๐/๒๕๐๓ จำเลยให้การว่าได้ทำสัญญาเงินตาม  
สัญญากู้ที่โจทก์ฟ้องจริง จำเลยต่อสู้ว่าไม่ใช่เงินที่กู้กันตามธรรมดา หากแต่เป็นเงิน  
กินเปล่าสำหรับการเช่าอาคารที่โจทก์ตกลง จะทำสัญญาเช่ากับจำเลยโจทก์ชำระให้  
จำเลยบางส่วนโจทก์ให้จำเลยทำเป็นสัญญากู้ให้ไว้แทนการออกใบรับเงิน ทั้งนี้เพื่อ  
ประสงค์ว่า ถ้าจำเลยผู้ให้เช่าผิคนัดไม่ยอมทำสัญญาและจดทะเบียนการเช่าให้โจทก์  
โจทก์จะได้ฟ้องเรียกเงินตามสัญญากู้ที่คืนจากจำเลย แต่ถ้าโจทก์เป็นฝ่ายผิคนัดไม่มา

ทำสัญญาเช่า โจทก์ยอมให้จำเลยริบเงินจำนวนนี้ได้ และจะคืนสัญญาให้จำเลย  
ตั้งนี้จำเลยยอมนำสืบพยานบุคคลได้ เพราะการนำสืบของจำเลยเป็นการนำสืบเพื่อ  
แสดงว่าหนี้ตามสัญญาอยู่ในฟ้องไม่สมบูรณ์ เพราะไม่ใช่เจตนาที่แท้จริงตามประมวล  
กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔๕

*คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๔๔/๒๕๑๗* โจทก์ฟ้องให้จำเลยชำระเงินตามสัญญา  
กู้ จำเลยให้การว่าจำเลยตกลงขายที่สวนให้โจทก์ แต่โจทก์กลับหลอกลวงให้ทำหนังสือ  
สัญญาและจำเลยไม่ได้รับเงิน ตั้งนี้เป็นการต่อสู้ว่าสัญญาไม่สมบูรณ์ จำเลย  
มีหน้าที่นำสืบก่อนและไม่เป็นการสืบเปลี่ยนแปลงข้อความในสัญญา ไม่ขัดต่อประมวล  
กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔๕

*คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๔๕/๒๕๑๘* จำเลยให้การว่าจำนวนเงินตามสัญญา  
กู้ยืมที่โจทก์นำมาฟ้องจำนวน ๓๒,๐๐๐ บาทนั้น จำเลยได้รับเพียง ๕,๐๐๐ บาท  
เท่านั้น โดยเอาหนี้เก่ามาผนวกกับหนี้ใหม่ แล้วเพิ่มจำนวนเป็นแปดเท่า เป็นการ  
ต่อสู้ว่าสัญญานั้นไม่สมบูรณ์จำเลยมีสิทธินำพยานบุคคลมาสืบได้ ตามข้อแห่งประมวล  
กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔๕ วรรคท้าย

*คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๒/๒๕๒๔* โจทก์ฟ้องให้จำเลยชำระหนี้เงินกู้ตาม  
สัญญาจำเลยให้การต่อสู้คดีว่ามีได้รับเงินกู้โดยอ้างเหตุว่าโจทก์ซึ่งเป็นบิดาของภริยา  
จำเลยกับจำเลยตกลงกันว่าโจทก์ จะจัดหาเงินมาทำการสถาปนากิจสหภริยาจำเลย  
แล้วจะนำเงินที่ผู้มาช่วยงานศพใช้เงินที่โจทก์จ่ายไปในการจัดงาน โจทก์จึงให้จำ  
เลยทำสัญญาไว้เพื่อป้องกันมิให้จำเลยอ้างสิทธิในเงินที่มีผู้มาช่วย และโจทก์ได้รับ  
เงินที่มีผู้มาช่วยงานศพไปแล้ว ตั้งนี้ ถ้าเป็นจริงดังกล่าวมูลหนี้ระหว่างโจทก์และ  
จำเลยก็ยังไม่เกิดขึ้น สัญญาที่ทำกันยอมไม่สมบูรณ์ไม่มีผลบังคับ เท่ากับเป็นการ  
ต่อสู้ว่าสัญญาหรือหนี้ที่ระบุในเอกสารไม่สมบูรณ์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ  
แพ่ง มาตรา ๔๕ วรรคสอง จำเลยมีสิทธินำสืบตามข้อต่อสู้ได้

๕. นำสืบว่าหนี้ไม่สมบูรณ์ การที่จำเลยจะนำสืบพยานบุคคลว่าหนี้ที่โจทก์ฟ้อง  
ไม่สมบูรณ์นั้น จำเลยมีสิทธินำสืบได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา  
๔๕ วรรคท้าย ทำนองเดียวกับนำสืบว่าสัญญาไม่สมบูรณ์

*คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๔๕/๒๕๑๙* จำเลยทำสัญญากู้เงินโจทก์เพราะโจทก์  
ตกลงซื้อส่วนมะพร้าวจำเลย จำเลยรับเงินไปจากโจทก์จำนวนหนึ่ง ซึ่งจะถือ



เป็นค่าส่วนมะพร้าวต่อเมื่อจำเลยสามารถโอนส่วนมะพร้าวให้โจทก์ได้ มิใช่จำเลย เจตนากู้เงินกัน ๖๐,๐๐๐ บาท การทำสัญญากู้จึงเป็นการเอาหนี้ตามสัญญาซื้อขาย ส่วนมะพร้าวมาทำเป็นสัญญากู้เงิน มิใช่รับเงินเนื่องจากการกู้เงินกันโดยแท้จริงใน ขณะทำสัญญาซึ่งไม่รู้ว่าจำเลยจะต้องคืนเงินหรือไม่ แล้วแต่หนี้ที่จะเกิดจากสัญญาซื้อ ขายส่วนมะพร้าวอีกส่วนหนึ่ง เจตนาอันแท้จริงของคู่กรณีในการทำสัญญาทำให้บังคับ กันได้ก็คือให้ใช้เงินคืนแก่กันในขณะที่กู้เงินตามจำนวนที่จะต้องคืน โดยอาศัยหนี้ตาม สัญญาซื้อขายส่วนมะพร้าว ซึ่งหากจะต้องมีการคืนหรือหักเงินกันต่อไปข้างหน้า จำ เลยจึงมีสิทธินำพยานบุคคลมาสืบว่า ความจริงจำเลยรับเงินไปจากโจทก์เพียง ๑๐,๐๐๐ บาท มิใช่การนำสืบแปลหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขเอกสาร หากแต่เป็นการนำ สืบหักล้างตามข้อต่อสู้ของจำเลยว่าจำนวนหนี้ตามที่กล่าวในฟ้องนั้นไม่สมบูรณ์ เพราะ มิใช่เจตนาที่แท้จริง จำเลยมีสิทธิจะนำสืบได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ แฝง มาตรา ๙๕ วรรคสุดท้าย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๕๒/๒๕๑๑ โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกู้เงิน ๑๕,๐๐๐ บาท จำเลยให้การว่ากู้และรับเงินเพียง ๑๐,๐๐๐ บาท ส่วนอีก ๕,๐๐๐ บาท เอา ดอกเบี้ยร้อยละ ๕ ต่อเดือน จำนวน ๘ เดือนรวมเข้าเป็นเงินต้นด้วย เป็นค่าให้ การที่ต่อสู้ถึงหนี้ตามสัญญา ๕,๐๐๐ บาท ว่าไม่สมบูรณ์

การต่อสู้ว่าหนี้ตามเอกสารไม่สมบูรณ์ คู่ความมีสิทธินำพยานบุคคลมาสืบประ กอบข้ออ้างได้

๕. นำสืบว่าไม่มีมูลหนี้ การที่จำเลยนำสืบพยานบุคคลเพื่อพิสูจน์ว่าไม่มีมูล หนี้ตามสัญญาหนี้ จำเลยมีสิทธิกระทำได้ไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่ง มาตรา ๙๕

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๔๑/๒๕๐๗ โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทำหนังสือสัญญาเงิน โจทก์และรับเงินไปแล้ว โจทก์ไปทวงถามแล้วจำเลยเพิกเฉยจำเลยให้การว่าไม่ได้ กู้และรับเงินโจทก์ โจทก์เชิด พ. เป็นตัวแทนรับจ้างเหมาทำงานของทางราชการ แล้วให้จำเลยกับ พ. เป็นผู้ลงแรง และเพื่อเป็นหลักประกันว่า เมื่อจำเลยกับ พ. รับเงินค่าจ้างจากทางราชการแล้วจะนำมามอบให้โจทก์ โจทก์จึงให้จำเลยและ พ. ทำหนังสือสัญญาไว้ให้คนละฉบับโดยมิได้มีการรับเงินตามสัญญานั้น จำเลยกับ พ. ได้มอบเงินให้โจทก์ทุกครั้งที่ได้รับมาคงเหลืองวดสุดท้าย ที่ถูกทางราชการหักไว้เป็นค่า

ปรับ จึงไม่สามารถนำเงินมาให้โจทก์เพื่อขอสัญญาคืนขอให้ยกฟ้อง ดังนี้ จำเลย มีสิทธินำสืบตามข้อต่อสู้ได้ เพราะเป็นการนำสืบถึงข้อตกลงอันเป็นมูลเหตุ และความ ประสงค์ที่ทำสัญญาขึ้นประการหนึ่ง กับนำสืบว่ามูลหนี้อื่นจะทำให้จำเลยต้องรับผิดชอบ ใช้ เงินให้โจทก์นั้นไม่มี อีกประการหนึ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๔๘/๒๕๑๗ โจทก์ฟ้องขอให้จำเลยชำระเงินที่กู้ยืม ไป จำเลยให้การถึงมูลเหตุที่มาของการทำสัญญาว่า บุตรจำเลยไปสู้อบบุตรสาว โจทก์เป็นภริยา โจทก์เรียกเงินตกทอดและเงินค่าเลี้ยงดูแขกในวันสมรสจากจำเลย ซึ่งจำเลยตกลง ข้อตกลงของจำเลยจึงเป็นสัญญาอย่างหนึ่ง ส่วนที่โจทก์ได้ให้จำเลย ทำเป็นสัญญาไว้ เพราะโจทก์ไม่ไว้ใจเกรงว่าจำเลยจะปฏิเสธตามสัญญาไม่ได้ สัญญาจึงเป็นแต่เพียงหลักประกันเพื่อให้จำเลยปฏิบัติตามสัญญาเท่านั้น หากใช่เป็น การแปลงหนี้ใหม่ไม่ และเมื่อจำเลยให้การไว้ด้วยว่าจำเลยมิได้กู้เงิน และรับเงิน ตามฟ้องไปจากโจทก์ และได้ชำระเงินค่าตกทอดและค่าเลี้ยงดูแขกให้โจทก์ไปครบ ถ้วนแล้ว ซึ่งถ้าเป็นจริงดังจำเลยต่อสู้ จำเลยก็ไม่ต้องรับผิดชอบตามฟ้อง จำเลยจึงนำ พยานบุคคลมาสืบได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔๘

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๙๗๖/๒๕๑๘ โจทก์ฟ้องว่าจำเลยทำสัญญากู้เงินโจทก์ ไป ๗,๐๐๐ บาท โดยมอบตราจองที่ดินของจำเลยให้โจทก์ยึดถือไว้แล้วจำเลยไม่ ชำระ จำเลยให้การต่อสู้คดีว่า น้องสาวและน้องเขยของจำเลยกู้เงินโจทก์ ๑๘,๐๐๐ บาท ได้นำตราจองไปให้โจทก์ยึดถือไว้ เนื่องจากจำเลยและน้องสาวของ จำเลยมีชื่อถือกรรมสิทธิ์ร่วมในตราจองดังกล่าว จำเลยจึงลงชื่อในสัญญาเพื่อค้ำ ประกันหนี้ของน้องสาว และน้องเขยโดยจำเลยไม่ได้รับเงินตามสัญญาไปจากโจทก์ ดังนี้ จำเลยมีสิทธินำสืบพยานบุคคลตามข้อต่อสู้ของจำเลยได้ ตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔๘ วรรคท้าย เพราะเป็นการนำสืบถึงข้อตกลงอัน เป็นมูลเหตุและความประสงค์ที่ทำสัญญาเพื่อแสดงว่าไม่มีมูลหนี้ตามหนังสือสัญญาที่จะ ทำให้จำเลยต้องรับผิดชอบใช้เงินแก่โจทก์ประการหนึ่งและหนี้เงินกู้ตามที่ระบุไว้ในสัญญา กู้ไม่สมบูรณ์ เพราะโจทก์ไม่ได้ส่งมอบเงินที่กู้ให้จำเลยอีกประการหนึ่ง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๑๘๗/๒๕๑๘ โจทก์ฟ้องขอให้บังคับจำเลยชำระเงิน กู้แก่โจทก์ตามสัญญาสัญญากู้ยืมเงินท้ายฟ้องพร้อมด้วยดอกเบี้ย จำเลยให้การว่าจำ เลยไม่เคยกู้เงินโจทก์ ไม่เคยได้รับเงินใด ๆ จากโจทก์ จำเลยเคยกู้เงิน ผ.

ต่อมา ผ. ต้องการหลักฐานการกู้ยืม แต่ไม่ประสงค์จะมีชื่อในเอกสารจึงให้ลงชื่อ  
โจทก์แทนไว้ สัญญากู้ยืมฟ้องไม่สมบูรณ์ไม่มีมูลหนี้ใด ๆ ระหว่างโจทก์จำเลย ทำ  
ขึ้นเพื่อปกปิดชื่อเจ้าหน้าที่แท้จริงในนิติกรรมระหว่างจำเลยกับ ผ. เท่านั้น ทั้งจำเลย  
ได้ชำระหนี้ให้ ผ. เรียบร้อยแล้ว ดังนั้นเท่ากับจำเลยอ้างว่าโจทก์มีชื่อเป็นผู้ให้กู้  
ในฐานะตัวแทน ผ. เจ้าหน้าที่แท้จริงคือ ผ. และจำเลยได้ชำระหนี้รายนี้แก่ ผ. เจ้า  
หน้าที่แท้จริงโดยมีเอกสารมาแสดง จำเลยมีสิทธินำสืบพยานประกอบข้ออ้างของจำ  
เลยได้

๖. นำสืบว่าสัญญากู้ปลอม การนำสืบพยานบุคคลว่าสัญญากู้ปลอมนั้น จำเลย  
ย่อมนำสืบได้ความประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๙๕ วรรคท้าย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๒/๒๕๑๐ โจทก์ฟ้องเรียกเงินกู้ตามสัญญา จำเลย  
ที่ ๑ ให้การปฏิเสธการกู้เงินและปฏิเสธว่าไม่ได้ทำสัญญาให้โจทก์ ลายมือชื่อใน  
สัญญาเป็นลายมือชื่อที่จำเลยที่ ๑ ลงไว้ในแบบพิมพ์สัญญาที่มอบให้จำเลยที่ ๒ เป็น  
หลักฐานแห่งหนี้การพินัยที่จำเลยที่ ๑ เสียแก่จำเลยที่ ๒ โดยไม่ได้กรอกข้อความ  
อื่นลงในแบบพิมพ์นั้น สัญญาที่โจทก์อ้างเป็นเอกสารปลอมดังนี้ จำเลยที่ ๑ ย่อมนำสืบ  
หักล้างตามข้อต่อสู้ได้ เพราะไม่ใช่เป็นการนำสืบเปลี่ยนแปลงแก้ไขเอกสาร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๘๘/๒๕๑๓ จำเลยรับว่าลายเซ็นในช่องผู้กู้ในสัญญา  
ที่โจทก์ส่งต้นฉบับต่อศาลเป็นของจำเลย คงโต้เถียงตามที่ให้การต่อสู้ว่าไม่ได้กู้เงิน  
โจทก์สัญญาเป็นเอกสารปลอม จึงต้องฟังจากคำพยานหลักฐานอื่นต่อไป ไม่ต้องห้าม  
มิให้รับฟังพยานบุคคล

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๗๒/๒๕๒๒ โจทก์ฟ้องว่า จำเลยกู้เงินไป ๒๘,๗๕๐  
บาท จำเลยให้การว่ากู้ไปเพียง ๘,๐๐๐ บาท โดยโจทก์ให้จำเลยลงชื่อไว้ในแบบ  
พิมพ์สัญญาโดยยังไม่ได้กรอกข้อความ การที่จำเลยนำสืบตัวจำเลยและพยานบุคคล  
อีกสองคนว่าจำเลยกู้เงินโจทก์ไปจำนวน ๘,๐๐๐ บาท โจทก์ได้ให้จำเลยลงชื่อไว้  
ในแบบพิมพ์สัญญาโดยยังไม่ได้กรอกข้อความ เป็นการนำสืบให้เห็นว่ามีกรอก  
ข้อความที่ผิดความจริงว่าจำเลยกู้เงินไป ๒๘,๗๕๐ บาท ลงในสัญญาฉบับที่โจทก์นำ  
มาฟ้อง ซึ่งหากฟังได้สัญญาดังกล่าวย่อมเป็นเอกสารปลอม การนำสืบเช่นนี้เป็นการ  
นำสืบหักล้างเอกสาร จำเลยมีสิทธินำสืบได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ  
แพ่งมาตรา ๙๕ วรรคสอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๒๘๖/๒๕๓๗ จำเลยให้การว่าลายเซ็นในสัญญากู้ไม่  
ใช่ของจำเลย สัญญากู้เป็นเอกสารปลอม คำให้การตั้งนี้เป็นการปฏิเสธความถูก  
ต้องแท้จริงของสัญญากู้และอ้างว่าหนี้นั้นไม่สมบูรณ์ ศาลชั้นต้นกำหนดประเด็นว่าจำ  
เลยได้กู้เงินจากที่ไปจริงหรือไม่ เมื่อจำเลยนำสืบและคดีฟังได้ว่าลายมือชื่อในสัญญา  
กู้เป็นของจำเลยแต่จำเลยมิได้เขียนข้อความในสัญญากู้ เท่ากับสัญญากู้ไม่ถูกต้อง หนี  
ตามสัญญากู้ไม่สมบูรณ์ จำเลยไม่ได้กู้เงินจากที่ไปจริงดังฟ้อง กรณีหาเป็นการนำสืบ  
และรับฟังนอกประเด็นไปจากข้อต่อสู้ในคำให้การไม่

๓. สืบว่าชำระหนี้อย่างอื่นแทน การสืบพยานบุคคลว่าชำระหนี้อย่างอื่นแทน  
หนี้เงินกู้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๓๒๑ นั้น ย่อมนำสืบได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๕๓/๒๕๑๐ การชำระหนี้เงินกู้ด้วยเช็คเป็นการชำระ  
หนี้อย่างอื่นแทนการชำระหนี้ด้วยเงินจึงนำสืบได้ไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายแพ่ง  
และพาณิชย์ มาตรา ๖๕๓

นอกจากนี้ยังมีคำพิพากษาศาลฎีกาอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น คำพิพากษา  
ศาลฎีกาที่ ๓๘๒-๓๘๓/๒๕๔๕, ๔๐๕/๒๕๔๗, ๗๖๗/๒๕๐๕, ๑๑๗๘/๒๕๑๐, ๓๕๓/๒๕๑๑,  
๑๕๕๒/๒๕๑๑, ๑๕๕๒/๒๕๒๕ ซึ่งได้ระบุมานี้แล้วในหัวข้อการนำสืบการใช้เงินตาม  
สัญญากู้ยืมเงิน

๔. สืบว่าผู้ให้กู้ยอมรับเอาสิ่งของหรือทรัพย์สินอื่นเป็นการชำระหนี้  
แทนเงิน การนำสืบเช่นนี้คู่กรณีมีสิทธินำสืบได้ไม่ต้องห้ามเพราะเป็นการนำสืบว่าเป็น  
กรณีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๖ วรรคสอง มีคำพิพากษา  
ศาลฎีกาวินิจฉัยไว้ คือ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๕๒/๒๕๒๕ ซึ่งได้กล่าวมาแล้วใน  
หัวข้อการนำสืบการใช้เงินตามสัญญากู้ยืมเงินและคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๕๓/๒๕๔๒  
ในหัวข้อการยอมรับเอาสิ่งของหรือทรัพย์สินอย่างอื่นแทนเงินตามมาตรา ๖๕๖

๕. นำสืบในเรื่องดอกเบี้ย การนำสืบในเรื่องดอกเบี้ยเช่นดอกเบี้ยผิดก  
หมาย มีการชำระดอกเบี้ยแล้ว หรือมีการมอบนาให้ทำกินต่างดอกเบี้ยนั้นคู่กรณีย่อม  
นำสืบพยานบุคคลได้ เพราะไม่มีกฎหมายห้ามไว้ดังเช่นการนำสืบในเรื่องการชำระต้น  
เงินกู้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๒๗-๓๒๘/๒๕๐๐ การนำสืบว่าผู้ให้กู้คิดดอกเบี้ยร้อยละ  
๘ ไม่ใช่ร้อยละ ๑.๒๕ ดังที่ปรากฏในเอกสารเป็นการสืบให้เห็นว่าเรียกดอกเบี้ย

เบี้ยผิดกฎหมายยอมนำสืบได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๐๒๖๑-๐๒๖๒/๒๕๑๘ ฟ้องเรียกที่นาพิพาทของโจทก์ที่มอบให้ฝ่ายจำเลยทำกินต่างดอกเบี้ยเงินกู้คืน โดยขอชำระเงินที่กู้ยืมจากฝ่ายจำเลยไป มิใช่เป็นการฟ้องร้องบังคับคดีในเรื่องกู้เงินตามความหมายในมาตรา ๖๕๓ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น แม้มิได้ทำหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ยืมเป็นสำคัญ โจทก์ก็มีอำนาจฟ้อง และโจทก์ก็มีสิทธินำสืบพยานบุคคลในเรื่องการกู้ยืมเงิน เพื่อประกอบข้ออ้างของโจทก์ว่า เหตุใดโจทก์จึงมอบหน้าที่นาพิพาทให้ฝ่ายจำเลยทำกินได้ เพราะกรณีมอบที่นาให้ทำกินต่างดอกเบี้ยเงินกู้ไม่มีกฎหมายบังคับว่าต้องมีพยานเอกสารมาแสดงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔๕

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๑๗/๒๕๒๐ คดีที่โจทก์ฟ้องเรียกเงินกู้จำนวนหนึ่ง แสนบาทคืนจากจำเลย และจำเลยให้การว่าได้นำที่ดินตามฟ้องทำจำนองไว้กับโจทก์ เพื่อเป็นประกันเงินกู้หนึ่งแสนบาทจริง แต่ได้กู้ยืมและรับเงินกันเพียง ๘๐,๐๐๐ บาท อีก ๒๐,๐๐๐ บาท เป็นดอกเบี้ยที่โจทก์คิดรวมเข้าไว้ด้วยนั้นจำเลยมีสิทธินำสืบพยานบุคคลได้ว่าจำเลยได้กู้ยืมเงินและรับเงินไปจากโจทก์เพียง ๘๐,๐๐๐ บาท แต่โจทก์คิดดอกเบี้ย ๒๐,๐๐๐ บาท รวมไปด้วย เพราะเป็นการนำสืบถึงการชำระดอกเบี้ยไม่ขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔๕

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๐๑/๒๕๒๕ โจทก์นำสืบเพื่อแสดงให้เห็นว่าได้มอบเงินครบจำนวนตามสัญญาให้จำเลยแล้ว แต่จำเลยยอมให้หักดอกเบี้ยไว้ล่วงหน้าเป็นการนำสืบถึงความเป็นมาของต้นเงินตามสัญญา ไม่เป็นการรับฟังพยานบุคคลแก้ไขเพิ่มเติมสัญญา ส่วนการที่โจทก์นำพยานบุคคลเข้าสืบว่าจำเลยชำระดอกเบี้ยให้โจทก์แล้วในวันทำสัญญากู้ก็เป็น การนำสืบแก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับเรื่องดอกเบี้ย ซึ่งกฎหมายมิได้บังคับให้ต้องมีพยานเอกสารมาแสดง การรับฟังพยานบุคคลเกี่ยวกับปัญหาดังกล่าวจึงไม่ต้องห้าม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔๕

๑๐. นำสืบอธิบายความหมายของสัญญา การนำสืบเช่นนี้ไม่ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔๕ แต่อย่างไร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๙๑/๒๕๑๑ หนังสือสัญญาเงินโจทก์มีข้อความว่าไม่มีดอกเบี้ย โจทก์มีสิทธินำสืบพยานบุคคลได้ว่าไม่มีดอกเบี้ยที่คิดเป็นเงิน แต่จำเลย

ยอมให้โจทก์ทำนาต่างดอกเบี้ยยเพราะเป็นการสืบอธิบายความหมายของสัญญา ภาวะ  
ใช่เป็นการสืบเพิ่มเติมตัดทอนหรือเปลี่ยนแปลงข้อความในเอกสารสัญญาหรือไม่

๑๑. นำสืบว่าเป็นหนังสืออื่นไม่ใช่หนี้เงินกู้ การนำสืบพยานบุคคลว่าหนี้ที่  
ปรากฏตามสัญญานั้นความจริงเป็นหนังสืออื่นไม่ใช่ เรื่องกู้ยืมเงินคู่กรณียอมนำสืบได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๑/๒๕๑๓ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาเรียกเงินตาม  
สัญญาซึ่งผู้ร้องชดททรัพย์จะต้องชำระแก่ลูกหนี้ตามคำพิพากษา ผู้ร้องชดททรัพย์ผู้ว่าเป็น  
หนี้ในการเล่นแชร์ ไม่ใช่หนี้กู้ยืม และได้ชำระหนี้เสร็จแล้ว ผู้ร้องยอมนำสืบถึงวิธี  
การเล่นแชร์และการชำระหนี้ในการเล่นแชร์ได้

๑๒. นำสืบอธิบายเอกสารที่ไม่ชัดเจน ในกรณีที่เอกสารไม่ชัดเจนสามารถตี  
ความได้หลายอย่างนั้น คู่กรณีนำสืบพยานบุคคลเพื่ออธิบายเอกสารนั้นได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๒/๒๕๑๕ ใบรับเงินที่ไม่แสดงว่าเป็นใบรับเงินราย  
ใด ผู้กู้ก็นำสืบว่าเป็นใบรับเงินรายที่กู้ยืมไปได้

นอกจากนี้ยังมีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๑๕/๒๕๑๓ และ ๕๓๙/๒๕๑๓ ซึ่งได้  
กล่าวไว้แล้วในหัวข้อหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่ง

๑๓. นำสืบว่าถูกหลอกหลวงฉ้อฉล การนำพยานบุคคลมาสืบว่า ถูกหลอกหลวง  
ฉ้อฉลให้ทำสัญญากู้ยอมนำสืบได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๒๗/๒๕๑๕ จำเลยรับว่าสัญญากู้ที่โจทก์นำมาฟ้อง  
จำเลยได้ลงชื่อเป็นผู้กู้ มิได้ปฏิเสธความถูกต้องแท้จริงแห่งสัญญากู้ว่าเป็นสัญญาปลอม  
แต่อ้างว่าโจทก์ไม่ได้จ่ายเงินตามสัญญา โดยบอกจำเลยว่าจะถูกปล้นกลางทางอยาก  
ได้ไปใช้ทำอะไรให้มาหา จะพาไปเอาที่ธนาคารเท่าที่จำเป็น โจทก์กับ ม. สมคบ  
กันหลอกหลวง และฉ้อโกงจำเลย ฝ่ายจำเลยจึงเป็นฝ่ายกล่าวอ้างว่าหนี้ตามสัญญากู้  
นั้นไม่จริง ไม่ได้เป็นหนี้จำเลยจึงมีหน้าที่นำสืบก่อน และข้ออ้างของจำเลยดังกล่าว  
เป็นการกล่าวอ้างถึงว่าจำเลยถูกหลอกหลวงฉ้อฉลโดยไม่มีหนี้ผูกพันกัน จึงนำพยานบุคคล  
มาสืบหักล้างเอกสารสัญญากู้ได้ แม้ในสัญญากู้จะมีข้อความระบุว่าจำเลยได้รับเงิน  
ก็ไปครบจำนวนก็ไม่ถือว่าเป็นการสืบเปลี่ยนแปลงแก้ไขเอกสาร เข้าอยู่ในวรรคท้าย  
ของมาตรา ๙๕ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง

๑๔. นำสืบว่าเอกสารหายหรือถูกทำลาย การนำสืบพยานบุคคลว่า เอกสาร  
หายหรือถูกทำลายนั้น อาจนำสืบได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๘/๒๕๕๖ การที่จะนำพยานบุคคลมาสืบแทนต้นฉบับ เอกสารที่หาขนั้น จะต้องให้ได้ความว่าเอกสารนั้นหายไปอย่างไร และเก็บไว้ที่ไหน เพราะศาลจะรับฟังคำพยานเช่นนี้ก็ต่อเมื่อเอกสารหาไม่ได้ เพราะสูญหายหรือถูกทำลายโดยเหตุสุดวิสัยเท่านั้น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๙๓/๒๕๕๗ การที่สัญญากู้เงิน ๕๐๐ บาท สูญหายไปเพราะความประมาทเลินเล่อ ศาลรับฟังพยานบุคคลแทนเอกสารนั้นได้

นอกจากกรณีดังกล่าวมาแล้ว ยังมีกรณีอื่น ๆ ที่อาจนำพยานบุคคลเข้าสืบได้ เช่น สืบในเรื่องหักกลบลบหนี้ตามสัญญา (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๙/๒๕๕๐) สืบในเรื่องสัญญาซื้อขายหรือข้อตกลงอื่น (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๐๖๕/๒๕๒๗) สืบว่าสัญญาเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๓ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๐๗/๒๕๕๗ ที่ ๓๕๘/๒๕๑๑) สืบว่าสัญญาทำขึ้นโดยเจตนาหลง ไม่ประสงค์จะให้ผูกพันกัน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๐๕๙/๒๕๒๕) หรือสืบว่าสัญญา เกิดจากการถูกข่มขู่ให้ทำ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๐๕/๒๕๒๙) ฯลฯ

**ข. กรณีที่นำสืบพยานบุคคลไม่ได้**

๑. นำสืบในการฟ้องร้องบังคับให้ชดใช้เงินกู้เกินห้าสิบบาท กรณีกู้เงินเกินกว่าห้าสิบบาทขึ้นไปนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๓ วรรคหนึ่ง บังคับให้ต้องมีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้ยืมเป็นสำคัญ มิฉะนั้นจะฟ้องร้องให้บังคับคดีไม่ได้ ดังนั้นกรณีที่ไม่มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสือเช่นนั้น จะนำสืบพยานบุคคลเพื่อพิสูจน์ว่ามีการกู้ยืมเงินกันจริงและบังคับให้ชำระเงินคืนหาได้ไม่

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๙๘/๒๕๓๕ กู้เงินเกิน ๕๐ บาท ต้องมีเอกสารให้เขายืมสิ่งของและเงินไปทำทุน หนังสือรายนี้ส่งเคราะห์เข้าลักษณะกู้ยืมได้เมื่อจบกก็ไม่มีหลักฐานเป็นเอกสารมาพิสูจน์ก็ฟ้องไม่ขึ้น พิพากษายกฟ้อง

๒. นำสืบการใช้เงินกู้ยืมที่มีหลักฐานเป็นหนังสือ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๕๓ วรรคสอง ในการกู้ยืมเงินมีหลักฐานเป็นหนังสือ นั้น จะนำสืบการใช้เงินได้ต่อเมื่อมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลาย

มือชื่อผู้ให้ยืมมาแสดง หรือเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมนั้นได้ เว้นคืนแล้วหรือได้แทงเพิกถอนลงในเอกสารนั้นแล้ว ดังนั้นในกรณีกู้ยืมเงินมีหลักฐานเป็นหนังสือจะนำสืบพิสูจน์การใช้เงินโดยอาศัยพยานบุคคลหาได้ไม่

กรณีตามข้อ ๑ และ ข้อ ๒ นั้นได้อธิบายและยกคำพิพากษาศาลฎีกามาอ้างอิงไว้โดยละเอียดแล้วในข้อหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงิน และการนำสืบการใช้เงินตามสัญญากู้ยืมเงิน จึงไม่จำเป็นต้องนำมากล่าวไว้ในที่นี้อีก

๓. นำสืบแก้ไขหรือเพิ่มเติมเอกสาร การนำสืบพยานบุคคลเพื่อแก้ไขหรือเพิ่มเติมเอกสารนั้น ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง (ข)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๒๐/๒๕๔๔ เอกสารสัญญากู้ยืมข้อความชัดเจนแจ้งว่า จำเลยได้ยืมเงินจากโจทก์ไปจริงและจำเลยได้ลงลายมือชื่อให้ไว้เป็นหลักฐานจำเลยจะขอสืบพยานว่าความจริงเป็นเงินลงหุ้นส่วนกัน มิใช่เงินกู้ ดังนั้น เป็นการสืบเพิ่มเติมแก้ไข ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔๕

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔๕ หาได้มุ่งหมายห้ามเฉพาะแต่ฝ่ายผู้อ้างเอกสารเท่านั้นที่จะสืบเพิ่มเติมแก้ไข แม้ฝ่ายที่ไม่ได้นำหรืออ้างเอกสารมากก็อยู่ในบทบังคับแห่งมาตรานี้ด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๑๑/๒๕๔๖ จำเลยรับว่าได้ทำสัญญากู้เงินตามฟ้องจริงแต่มิได้รับเงินเลย เพราะความจริงเป็นเรื่องจำเลยเช่านาโจทก์ โจทก์เกรงจะไม่ได้ค่าเช่าจึงให้จำเลยทำสัญญากู้เงิน จำเลยนำสืบไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๔๕/๒๕๔๗ ผู้กู้ยืมเงินจะนำสืบแก้ไขเอกสารที่ว่าไม่ได้รับเงินเต็มจำนวนในเอกสารไม่ได้ และจะนำสืบได้ใช้เงินแล้วโดยนอกเหนือไปจากมาตรา ๖๕๓ วรรคสองไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๓๔/๒๕๐๗ โจทก์ผู้ให้กู้จะนำสืบเปลี่ยนแปลงข้อความในหนังสือสัญญาที่ระบุว่าดอกเบี้ยตามกฎหมายมาเป็นว่าได้ตกลงกันในอัตรา ร้อยละ ๑๕ ต่อปีไม่ได้ ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔๕ (ข)

จำเลยผู้กู้ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือในการชำระต้นเงินมาแสดงคงมีแต่เอกสารรับรับเงินซึ่งระบุว่าเป็นการชำระดอกเบี้ยอย่างเดียว จำเลยจะนำสืบตีความว่าเป็นการชำระต้นเงินด้วยไม่ได้ และในกรณีเช่นนี้เมื่อศาลคำนวณดอกเบี้ยที่จำเลยต้อง



การชำระแล้ว หักจำนวนเงินที่จ่ายชำระไปตามใบรับเงิน ส่วนที่เหลือจะถือว่าเป็นการชำระต้นเงินก็ไม่ได้เช่นเดียวกัน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๘๗/๒๕๐๗ เมื่อจ่ายให้การรับว่าได้ทำหนังสือสัญญาให้โจทก์ไว้จริง จำเลยจะขอนำสืบตามข้อต่อสู้ว่าหนังสือสัญญานั้นทำขึ้นแทนหนังสือวางเงินมัดจำในการที่จ่ายขายที่ดินให้โจทก์ไม่ได้ ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔๕

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๒๕/๒๕๑๑ สัญญาที่ไม่มีกำหนดเวลาชำระหนี้ ผู้ให้กู้ยืมมีสิทธิเรียกให้ผู้ชำระหนี้เมื่อใดก็ได้ และการที่ผู้กู้ยืมพยานบุคคลมาสืบว่า การกู้ยืมนี้มีข้อตกลงกำหนดเวลาชำระหนี้คืน ๓ เดือน ตามเช็คล่วงหน้าที่ผู้กู้ได้ออกให้ผู้ให้กู้ยึดถือไว้ นั้น เป็นการนำสืบเพิ่มเติมข้อความในเอกสารสัญญา ต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔๕

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๘/๒๕๑๖ สัญญาที่ระบุว่าจ่ายรับเงินไป ๓๐,๐๐๐ บาท จำเลยจะนำสืบพยานบุคคลว่าความจริงรับเงินเพียง ๒๐,๐๐๐ บาท หาได้ไม่ เพราะเป็นการนำสืบเปลี่ยนแปลงเอกสาร

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๙๖๒/๒๕๒๕ หนี้เงินยืมเป็นกรณีที่กฎหมายบังคับให้ต้องมีพยานเอกสารมาแสดง จึงจะฟ้องร้องให้บังคับคดีได้ เมื่อหนี้ดังกล่าวไม่ได้ระบุเวลาชำระหนี้ไว้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นหนี้ที่ไม่มีกำหนดเวลาชำระหนี้ โจทก์ย่อมมีสิทธิเรียกให้จ่ายชำระหนี้เมื่อใดก็ได้ จำเลยจะขอนำพยานบุคคลมาสืบตามคำให้การว่า ได้มีข้อตกลงระหว่างจำเลยกับโจทก์ให้จ่ายผ่อนชำระหนี้เป็นงวด และหนี้ยังไม่ถึงกำหนดชำระหาได้ไม่ เพราะเป็นการสืบพยานบุคคลเพิ่มเติมข้อความในเอกสารต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๔๕ (ข)

๕. นำสืบกรณีที่จ่ายต่อสู้คดีไม่ชัดเจน กรณีที่จ่ายให้การต่อสู้คดีไม่ชัดเจนนั้น จำเลยนำพยานบุคคลเข้าสืบไม่ได้ เพราะขัดต่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาตรา ๑๓๗ วรรคสอง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๕๖/๒๕๔๕ โจทก์ฟ้องเรียกเงินตามสัญญาที่จ่ายรับว่าได้ทำสัญญาจริง แต่ไม่ได้รับเงิน แต่ก็มิได้กล่าวว่าสัญญานั้นไม่สมบูรณ์เพราะเหตุใด ดังนี้ จำเลยจะนำสืบไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๒๘๓/๒๕๒๑ โจทก์ฟ้องเรียกเงินตามสัญญา จำเลย

ให้การต่อสู้ว่าสัญญาที่โจทก์นำฟ้องเป็นเอกสารปลอม โดยไม่อ้างเหตุตั้งประเด็นไว้ว่าปลอมอย่างไร เป็นเอกสารปลอมทั้งฉบับหรือปลอมแต่เพียงบางส่วน ย่อมไม่ชอบตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๗๗ จำเลยไม่มีสิทธิสืบพยานบุคคลตามข้อต่อสู้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๗๔/๒๕๓๐ คำให้การจำเลยที่ปฏิเสธเพียงว่า บ. ไม่ได้กู้เงินโจทก์ หนังสือสัญญากู้ยืมเงินท้ายฟ้องไม่ถูกต้องและไม่สมบูรณ์ตามกฎหมาย โดยไม่ได้อ้างเหตุตั้งประเด็นไว้ว่า เหตุใด บ. จึงไม่ได้กู้เงินโจทก์ และหนังสือสัญญากู้ยืมเงินท้ายฟ้องไม่ถูกต้องและไม่สมบูรณ์อย่างไร จึงไม่ชอบด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๑๗๗ วรรคสอง จำเลยไม่มีสิทธิสืบพยานตามข้อต่อสู้

๕. นำสืบนอกประเด็น คู่กรณีไม่มีสิทธินำพยานบุคคลมาสืบนอกประเด็น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๓๙/๒๕๔๕ การที่จำเลยนำพยานมาสืบว่าโจทก์ได้บันทึกการใช้เงินไว้ท้ายสัญญาแล้วถูกฉีกขาดหายไปนั้น เป็นการนำสืบนอกประเด็นที่จำเลยให้การต่อสู้ไว้ จึงรับฟังไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๘๗/๒๕๐๗ จำเลยฎีกาอ้างว่า จำเลยมีสิทธินำสืบได้ว่าได้มีการโอนที่ดินให้หนี้เงินกู้ให้แก่โจทก์ อันเป็นการชำระหนี้อย่างอื่นแทนเงินกู้ให้แก่โจทก์แล้ว แต่ในคำให้การของจำเลยมิได้ตั้งเป็นประเด็นข้อนี้ไว้โดยชัดแจ้ง ก็ไม่มีประเด็นที่จำเลยจะนำสืบในข้อนี้ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๓๐๕๕/๒๕๒๒ คำให้การจำเลยได้แสดงโดยแจ้งชัดว่า หนี้ตามหนังสือสัญญากู้ยืมเงินฉบับแรก ได้หักกลบหนี้กับหนี้ค่าที่ดินที่จำเลยขายให้โจทก์ครั้งแรก แต่จำเลยกลับนำสืบว่าได้หักหนี้กับหนี้ค่าที่ดินที่จำเลยขายให้โจทก์ครั้งหลังที่ทำเป็นรูปสัญญาเช่าซื้อซึ่งเป็นหนี้คนละรายกัน ข้อนำสืบของจำเลยดังกล่าวจึงรับฟังไม่ได้ เพราะเป็นข้อนำสืบนอกประเด็นที่ให้การไว้

อายุความ ในการฟ้องเรียกต้นเงินกู้จากผู้กู้ยืมเงินนั้นกฎหมาย มิได้บัญญัติเรื่องอายุความไว้โดยเฉพาะ จึงมีอายุความ ๑๐ ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๙๓/๓๐ ซึ่งบัญญัติว่า "อันอายุความนั้น ถ้าไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นท่านให้มีกำหนดสิบปี"

ส่วนอายุความฟ้องเรียกดอกเบี้ยค้างส่ง หรือค้างชำระก่อนฟ้องนั้นมีอายุความ

ห้าปีตามมาตรา ๑๙๓/๓๓ ซึ่งบัญญัติว่า "ในการเรียกเอาดอกเบี้ยค้างส่งก็ดี เรียกเอาจำนวนเงินอันพึงส่งนอกจากดอกเบี้ยเพื่อผ่อนทุนคืนเป็นงวด ๆ นั้นก็ดี ในการเรียกเอาค่าเช่าทรัพย์สินค้างส่ง นอกจากที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๑๙๓/๓๓ นั้นก็ดี ในการเรียกเอาเงินค้างจ่าย คือ เงินปี เงินเดือน เงินเบี้ยบำนาญ เงินค่าบำรุงรักษา และเงินอื่น ๆ บรรดาที่มีกำหนดจ่ายเป็นระยะเวลานั้นก็สิทธิเรียกร้องเหล่านี้ท่านให้มีกำหนดอายุความห้าปี" ดังนั้นการฟ้องเรียกดอกเบี้ยที่ค้างชำระนั้น จะฟ้องเรียกได้ก็แต่เฉพาะดอกเบี้ยจำนวนที่ค้างชำระนับถึงขณะฟ้อง เป็นเวลาไม่เกินห้าปีเท่านั้น สำหรับหนี้สินใดที่ต้องส่งคืนเป็นงวด ๆ นั้น งวดใดที่พ้นกำหนดห้าปีแล้วก็ฟ้องเรียกคืนไม่ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๒๒/๒๕๗๘ นับแต่วันกู้ถึงวันฟ้องเกิน ๑๐ ปีแล้ว เมื่อจำเลยต่อสู้ว่าคดีขาดอายุความ เป็นหน้าที่โจทก์ต้องนำสืบว่าคดีไม่ขาดอายุความ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๖๕๕/๒๕๘๐ ในการเล่นแชร์เบี้ยหวดยซึ่งลูกวงได้ทำหนังสือกู้ให้ไว้โดยมีกำหนดเวลาอัน ลูกวงต้องผ่อนทุนคืนเป็นงวด ๆ นั้น อายุความฟ้องร้องมีกำหนด ๕ ปีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๖

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๘/๒๕๘๑ ชื่อของแล้วชำระราคาไม่หมดจึงทำเป็นหนังสือกู้ให้ผู้ชายไว้ดังนี้ เป็นการแปลงหนี้ใหม่อายุความฟ้องร้องตามสัญญาภู่นั้นมีกำหนด ๑๐ ปี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๗๘๐/๒๕๘๒ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๖๖ เป็นบทกำหนดอายุความและการนับอายุความนั้นต้องตั้งต้นนับตั้งแต่ค้างชำระเป็นต้นไป แต่วันค้างชำระดอกเบี้ยเป็นเวลาด่าง ๆ กัน ฉะนั้นวันที่เริ่มนับอายุความจึงไม่เหมือนกัน ดอกเบี้ยงวดใดค้างชำระไม่ถึง ๕ ปี ก็ไม่ขาดอายุความและการที่ดอกเบี้ยงวดใดงวดหนึ่งขาดอายุความ ย่อมไม่กระทบกระทั่งถึงดอกเบี้ยงวดอื่นด้วย

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๕๒๑/๒๕๙๓ ฟ้องขอให้ศาลบังคับลูกหนี้กระทำการชำระหนี้ตามสัญญาที่ได้ทำกันไว้ อันเป็นการขอบังคับตามสิทธิเรียกร้องนั้นจะต้องฟ้องเสียภายในระยะเวลา ๑๐ ปี มิฉะนั้นขาดอายุความ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๘๕/๒๕๑๖ เมื่อลูกหนี้เป็นหนี้สินในเรื่องการเล่นแชร์ ซึ่งจะต้องผ่อนชำระทุนคืนเป็นงวด ๆ ทุกเดือน สิทธิเรียกร้องส่งคืนเงินคืนเป็น

งวด ๆ อันมีกำหนดเวลานั่นเองเช่นนี้ ต้องบังคับตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๖๖ ซึ่งกำหนดอายุความเพียง ๕ ปี

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๘๗๒/๒๕๒๘ แม้โจทก์จะฟ้องเรื่องกู้ยืมแต่ก็บรรดาฟ้องเข้าลักษณะบัญชีเดินสะพัด ศาลมีอำนาจยกบทกฎหมายที่ถูกต้องมาปรับแก้คดีได้ และการฟ้องคดีเกี่ยวกับสัญญาบัญชีเดินสะพัดนั้น ไม่มีกฎหมายบัญญัติอายุความไว้เป็นอย่างอื่น จึงมีกำหนด ๑๐ ปี ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา ๑๖๔